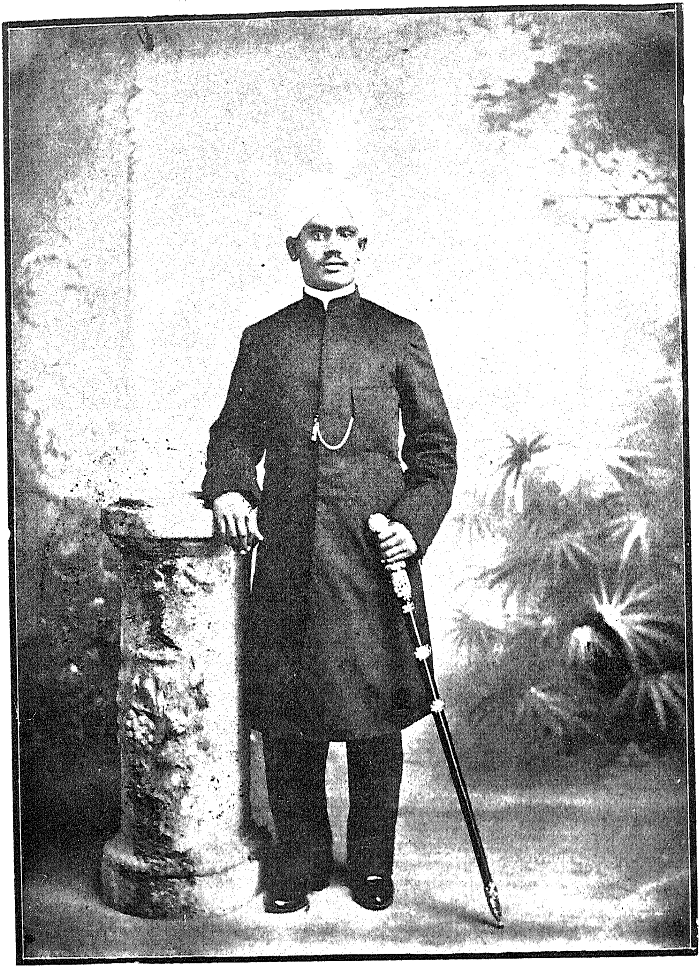

శ్రీ పిఠాపురము రాజాగారగు

శ్రీ రాజా రావు వేంకటకుమార మహీపతి సూర్యారావు

బహద్దరుగారు.

శ్రీ

విజయేంద్రవిజయము.

ఆదిపూడి సోమనాథరాయ

ప్రణీతము.

మొదటికూర్పు 500.

SREE VEMANA ... HYDERABAD-DN. 1923.

కాకినాడ:

సుజనరంజనీముద్రాక్షరశాల.

1911.

Copy Right Registerd.

Price 12 Annas.

విన్నపము.

అభినవాంధ్ర భోజుఁ డనందగు శ్రీ పిఠాపురము రాజాగారు నూతనముగా నీసంవత్సరమునుండి యేర్పాటుఁజేసిన యాంధ్రప్రబంధపరీక్షకుఁ బంపునిమిత్తము మిక్కిలి యుత్సాహముతో నీ ప్రబంధమును రచించితిని. నాగృహకృత్యములయందుఁ గొన్ని యనివార్యములు తటస్థించినందున ఆగస్టు 5 వ తేదిని బ్రారంభించి యీ ప్రబంధమును 26 వ తేది రాత్రి 8 ఘంటలకు ముగింపఁగలిగితిని. కాని నియమితదినమునకంటె నొకదిన మాలస్యమైనందున నాయీ ప్రబంధమునకు నాపరీక్షలోఁ జేరు సౌభాగ్యము గలిగినదికాదు. కాఁబట్టి దీనిని నేను స్వతంత్రించి ముద్రింపించితిని. ఏలాగైననేమి శ్రీరాజాగారి ప్రకటనయే నాకీప్రబంధమును రచించుటకుఁ బ్రోత్సాహమును గల్గించినది గనుక నేనెంతయు శ్రీవారికిఁ గృతజ్ఞుఁడ నై యున్నాఁడను. దీనిం జదువువారు దీనియందలి గుణములనుమాత్రము గ్రహియించి దోషంబులను బరిత్యజింతురుగాక !

ఇట్లు విన్నవించు
సజ్జనసేవకుఁడు
ఆ. సోమనాథరావు.

పిఠాపురము
1-9-11

శ్రీ

విజయేంద్రవిజయము.

ప్రథమాశ్వాసము.

శ్రీ కరుణా సుధారసముఁ • జిత్తసరోజమరంద ధారగా
శోకనివారణైకపరి • శుద్ధప్రసిద్ధ మహౌషధంబుగా
శ్రీకరధర్మసారముగ • స్త్రీపురుషాళి కభీష్టవృష్టిగా
లోకమున న్విధించినతి • లోకవిభూ! పరిభూ! మహాప్రభూ! 1

చ. అనికరుణా సముద్రుఁడగు • నప్పరమేశునిఁ బట్టభద్రుఁగా
నానరిచి మానసంబునకు • నుండుతజిన్ దదనుగ్రహంబునన్
ఘనకవితా సుధాలహరి • గ్రక్కున మన్ముఖ గహ్వరమ్మునన్
గనదురు వేగవంతమున • ఖండముగాఁ బ్రవహింపఁజొచ్చినన్. 2

ఉ. అందఱుఁ బ్రీతితోఁ జదివి • యార్యపథైకవిహారు లౌటకున్
సుందరకావ్యరత్నముల • సూరులు మెచ్చ రచించినట్టి వా
రందఱి పాదధూళికిని • హర్షముతోఁ దలయొగ్గి లోకులా
నందముతోఁ బఠింపనొక • నవ్యప్రబంధముఁ గూర్పనుండుచోన్. 3

ఉ. నీతిఁ గథాచమత్కృతిని • నించిసుకావ్యముఁ గూర్చుసత్కవిన్
బ్రీతిని గౌరవింతునని • పీఠపురాధిపుఁ డాంధ్రపత్రికా
వ్రాతమున న్లిఖింపఁగని • భాషను పుత్రునిఁ గాంచె నంచు నా
చేతమున న్జెలంగుచు వి • చిత్రగతిన్ రచియించితిన్ గృతిన్. 4

తే. ఇట్లుపరమేశుకరుణచేఁ ♦ గృతిరచించి
యాంధ్రలోకంబునకునెల్ల ♦ నబ్జమిత్రుఁ
డనఁగ నొప్పారుసూర్యరా ♦ యావనీంద్రు
కొల్వుమడిలోనఁగల్పించు ♦ కోనిముపనున. 5

సీ. శ్రీమంగమాంబాశ ♦ చీగర్భకలశర
త్నాకరజనితము ♦ క్తాఫలంబ
రావుగంగాధర ♦ రామరాష్ట్రేంద్ర
పావనదవ్యత ♦ పఃఫలంబ
చిన్నమాంబాసతీ ♦ చిరనుపాస్తైక
వరపరమేశసే ♦ వాఫలంబ
పద్మనాయకవంశ ♦ పారిజాతోత్పన్న
శ్రితజనావనసురు ♦ చిరఫలంబ
యమలభక్తిపరిప్రాప్తధ ♦ ర్మఫలంబ
గురుజనస్తూయమానస ♦ ద్గుణకదంబ
దీనసంతాపశమనమ ♦ హానదంబ
సూర్యరాయా! పిఠాపురీ ♦ శుభఫలంబ. 6

తే. నీకుఁగరుణాసుధాబ్ధి త్రి ♦ లోకవిభుఁడు
సర్వశుభములీనిడఁగ నా ♦ శీర్వదించి
వింతఁగొల్చెడు విజయేంద్రు ♦ విమలచరిత
వినుతు వినుమయ్య విమలధీ ♦ వేకవిభవ. 7

క. అనుచు నృపతిపతిసంబో
ధనమున్నావించి పరమ ♦ తాత్పర్యముతోఁ
వినయముదళు కొత్తంగా
వినిపించినయచ్చరిత్ర ♦ విధమెట్లన్నన్. 8

కథాప్రారంభము.

సీ. శ్వేతకిరీటమై ♦ చెన్నారు నెద్దాని
శీర్షభాగమ్మున ♦ శీతనగము
ఆణిముత్తెమ్ముల ♦ హారమైయెద్దాని
కంఠాననొప్పగం ♦ గాభవాని
కమనీయతరమైన ♦ కాంచియైయెద్దాని
కటిఁగ్రాలు వింధ్యాన ♦ గంపుఁజాలు
చిత్రచేలంబయి ♦ చెల్వొందు దేనిపై
సర్వసస్యాఢ్యయా ♦ సారభూమి
దేనికాలూనుపీఠమై ♦ తేజరిల్లు
సింహళంబనుదీవి ద ♦ క్షిణమునందు
వీచికల దేని నిరువంక ♦ వీచువార్ధి
యద్ది భూమండలికి రాణి ♦ యార్యధాని. 9

క. ఇందుఁగల రాజచంద్రుల
నందఱ బవరాననోర్చి ♦ యార్జించినయా
నందమున మగధనేలెను
మందారాఖ్యుండు కీర్తి ♦ మందారుండై. 10

తే. ప్రజలపాలికి స్వర్గమై ♦ పరఁగునట్టి
పాటలీపుత్ర మనియెడు ♦ పట్టణంబు
దనకుఁ దగు రాజధానిగాఁ ♦ దనరుచుండ
రక్షం వహించెను మహిని నీ ♦ రాజరాజు. 11

చ. అతులపరాక్రమాదిసుగు ♦ ణావళి కెంతయు మెచ్చి సార్వభూ
పతిసుత సర్వమంగళ వి ♦ వాహవిధిన్ వరియించె నానృపున్

బతి సతు లిద్దఱుం గలసి ♦ పాయనిమైత్రి మెలంగుచుండ దం
పతు లన నిట్టు లుండవలె ♦ బాపురే యంచువచించి రందఱున్.

ఉ. అంతఁ గృపావతంసుఁ డగు ♦ నప్పరమేశుఁడు వారినెంతయున్
సంతసమందుఁ దేల్చ నొక ♦ చక్కని కూఁతు నొసంగె దాని ని
తింతనరాని ప్రేమమున ♦ నిర్వురుఁ బెంచుచునుండి రంతలోఁ
గాంతకు సర్వమంగళకుఁ ♦ గల్గెను దీరనిరోగ మక్కటా! 13

తే. అంతకంతకు వ్యాధిదా ♦ నతిశయించి
రాజయక్ష్మగ మాఱిన ♦ రమణి యపుడు
మరణ మాసన్న మగుటను ♦ మది నెఱింగి
చెంతఁ బాయకయుండెడు ♦ కాంతుఁ జూచి. 14

ఉ. కన్నుల నీరునించి కర ♦ కంజములన్ముకుళించి భక్తితో
నన్నుఁ గృతార్థఁ జేసితిరి ♦ నాథ భవచ్చరణాబ్జసేవ నా
కెన్నఁడు గల్గు నింక నని ♦ యేడ్వఁ దొడంగిన భర్త యార్తుఁడై
యెన్నఁగరాని శోకమున ♦ నెంతయుఁ గుందుచు వ్రాలె నేలపైన్.

ఆ. అంత నచట నున్న ♦ యమ్మహీకాంతుని
చెల్లెలైన భద్ర ♦ చెంతఁ జేరి
వదినె యేమొ చెప్ప ♦ వలెనని యున్నది
వినుము లెమ్మనంగ ♦ విభుఁడు లేచి. 16

క. పలుకవె మద్హృదయేశ్వరి
పలుకవె నాప్రాణమేనిఁ ♦ బడఁతీ యిత్తున్
బలుకవె నీకడ పలుకులు
నిలుకడతో వినెద నిదిగో ♦ నిర్మలచరితా. 17

తే. అనుచుఁ గన్నీరు రాల్చెడు ♦ నవనివిభునిఁ
జూచి పొదిగిట నున్నట్టి ♦ సుతను జూపి

నాకుమాఱుగ దీనిని ♦ నాథ నీవు
భద్రయునుగూడి పెంచఁగా ♦ వలయుఁ జుమీ. 18

తే. అనుచు నిలుగ్రుడ్లువైచి యా ♦ యతివమిన్న
యసువులఁ దొరంగిపోయిన ♦ యంతనుండి
భద్రకుందారు లిరువుర ♦ బ్బాలఁ గూర్మి
నరయుచుండిరి హర్షల ♦ తాఖ్య నొసఁగి. 19

క. మఱుపెండ్లి యాడఁగోరక
ధరణీపతి తనదు పత్ని ♦ ధర్మగుణములన్
నిరతముఁ దలఁచుచు బాలిక
నరయుచుఁ గాలమ్ము పుచ్చె ♦ నర్హక్రియలన్. 20

VEMANA ANDHRA

క. అన్యోన్యము వరియించిన
ధన్యాత్ముల ప్రేముఁ దెలుపఁ ♦ దరమె యెవరికిన్
మాన్యులు వారె జగమ్మున
వన్యమృగమ్ములకుఁ బోల్ప ♦ వలయు నితరులన్. 21

తే. తనకు మూఁడవమాసానఁ ♦ దల్లిపోవ
రేయిఁ బవలును బ్రేమతోఁ ♦ బాయకుండఁ
దండ్రియును మేనయత్తయుఁ ♦ దన్నుఁ బెంప
వర్షములు నిండెఁ బంద్రెండు ♦ హర్షలతకు. 22

ఉ. భద్రసమస్తసద్గుణ సు ♦ భద్రయు రూపవిలాససంపదన్
భద్రయు భద్రజీవనసు ♦ భద్రయు జ్యోతిష వైద్య గాన సా
ముద్రిక శిల్పవిద్యల స ♦ ముద్రము నై బరిపూర్ణయౌవనా
బద్రిసమానధైర్యము స ♦ మంచితభక్తియుఁ దాల్చి పొల్చుచున్.

క. అనుపమ సద్గుణగరిమన్
దనకుం బతియగుట కొప్పు ♦ ధర్మవినోదున్
జనవినుత సత్యవాదున్
మనమున వరియించె నంగ ♦ మానవనాథున్. 24

చ. అతఁడు విరోధితండముల ♦ నాహవరంగమునం దెదుర్చుచో
శితతరసాయకం బొకటి ♦ శీర్షము నాటినఁ దత్క్షణంబునన్
నుతులు సెలంగ స్వర్గపురి ♦ నూతనవైభవలక్ష్మిఁ జేకొనన్
ధృతమతి నేగె జీవకళ ♦ దేహము దప్పి ధరిత్రి వ్రాలఁగాన్. 25

ఉ. అంతట భద్ర నాతనికి ♦ నాత్మసమర్పణఁ జేసి వైద్యమున్
సాంతముగాఁ బఠించి తన ♦ యాయువునెల్లఁ బరోపకారమం
దెంతయుఁ బ్రీతితో నునిచి ♦ యీశ్వరుఁ గొల్చుచునుండె భక్తితో
నింతటి బ్రహ్మచారిణి మ ♦ ఱెందును లేదనియార్యులెన్నఁగాన్.

తే. మనము నొకరికి నొసఁగిన ♦ వెనుక దానిఁ
గొనక యీశ్వరుఁ గొల్చు స ♦ ద్గుణగరిష్ఠు
లెంతయును ధన్యులవ్వార ♦ లెల్లరకును
నిరుపమాదర్శమూర్తులై ♦ నెగడుచుంద్రు. 27

తే. బ్రహ్మచర్యంబునం దిట్లు ♦ భద్ర దవిలి
హర్షలతకును సుగుణమ్ము ♦ లనుదినమ్ము
విద్యతోఁబాటు కఱపుచు ♦ హృద్యరీతి
నన్నయింట వసించెఁ బ్ర ♦ సన్నమతిని. 28

ఉ. అంతఁ గళింగభూపుఁడు స ♦ మంచితకీర్తికలాపుఁ డాసతిన్
గాంతగఁ గైకొనందలఁచి ♦ కామితమున్ మగధావనీరమా
కాంతున కేకతమ్మునఁ బ్ర ♦ కాశముఁ జేసి యథార్థసత్ప్రతిన్
స్వాంతమునం బ్రహృష్టుఁడయి ♦ చయ్యన నేగెను స్వీయభూమికిన్.

శా. మందారుండిట భద్రరాఁ బనిచె తా • మన్నించి [illegible]
సౌందర్యప్రతిభావిశేషములచే • శౌర్యప్రభావంబుచే
మందారప్రతిమానకీర్తియుతుఁడౌ • మాన్యుండు [illegible]
నందంబొప్పఁగఁ బట్టఁగోరె వినుమా • నామాటఁ [illegible] 30

తే. సోదరీమణి నేఁ దెల్పు • మేదినీంద్రుఁ
బరిణయంబయి సుస్వయం • వరమునందుఁ
బరమ సౌభాగ్యవతివయి • ప్రజ్వరిల్లి
కులమునకుఁ గీర్తిఁ దెమ్మన్న • పలుకు వినుము. 31

తే. పెద్దకాలంబు నీవిట్లు • పెండ్లిలేక
యున్న దూషించుచుందురీ • యుర్విజనులు
నిందలకుఁ బాలుగాక మ • నింద్యచరిత
కోరి వరియింపు మేఁ దెల్పు • వీరవరుని. 32

తే. పెద్దవాఁడను నామాటఁ • బెడచెవినిడి
యాగ్రహము గల్గఁజేయకు • మన్న వినుము
హితులు నాకంటె నెవరైన • నీకుఁగలరె
భద్రనిర్నిద్ర సుగుణప • ముద్రయనిన. 33

తే. భద్రయదివిని మదిభగ • వంతుఁదలఁచి
ధర్మమార్గాను వర్తిని • ధన్యచరిత
గాన నసమానధైర్యంబు • పూనివలికెఁ
బలుకులను శాంతి వినయమ్ము • లొలుకుచుండ. 34

తే. అన్న నామది వలచిన • యట్టివరుఁడు
నాదుజీవనయాత్రకు • నవ్యమైన
దీపముగఁ దనసుగుణక • లాపమొసఁగి
స్వర్గమున వెల్గుచున్నాఁడు • భానువగిది. 35

తే. కాననే బ్రహ్మచర్యంబు ♦ పూనివిమల
కార్యములచేత లోకోప ♦ కారములను
జలుపుచుండుదు భగవంతు ♦ స్వాంతమందు
నిలిపినిరతంబు నిదినాదు ♦ నిర్ణయంబు. 36

తే. అనినఁ జూఱచుఱఁజూచుచు ♦ నవనివిభుఁడు
కోపవేగమ్ముచే శాంతిఁ ♦ గోలుపోయి
మద్యపానంబు సేసిన ♦ మత్తువోలె
నూటతడఁబడ నిట్లని ♦ మాఱుపలికె. 37

తే. క్రొత్త యాచారములఁ బురి ♦ కొల్పియిట్లు
కులముఁ జెఱచుచునాకు వ్యా ♦ కులమొసంగు
పనులుసేయక యొకమంచి ♦ వరునిఁగాంచి
యిహపరమ్ముల గడియింపు ♦ మింకనైన. 38

తే. అనుచుఁ గటకటఁబడియెడు ♦ నన్నఁజూచి
మది విషాదాగ్నిలోఁబడి ♦ మండుచుండఁ
గంటఁ దడిపెట్టియగ్రజు ♦ కాళ్లవ్రాలి
మెల్లఁగా లేచి యిట్లను ♦ మెలఁతమిన్న. 39

తే. గార్గి మొదలగు వారలీ ♦ ఖండమందు
బ్రహ్మచర్యంబుచేఁ గీర్తిఁ ♦ బడయలేదె
క్రొత్తదే యిదిమనయార్య ♦ కులమునందుఁ
బూత చారిత్రిలను గన్న ♦ భూమియందు. 40

తే. ఏక పత్నీవ్రతంబెట్టు ♦ లీ వొనర్తు
వట్టులేక పతివ్రతం ♦ బాచరింతు
ధర్మమందఱ కొకటై ♦ తనరుఁగాక
వేరువేరుగనుండునే ♦ విమలచరిత. 41

తే. అనుచుఁ దురపిల్లు చెలియలి ♦ కనులు దుడిచి
చిత్త మొకయింత జాలిచే ♦ మెత్తవడిన
మెల్లఁగా నిట్టు లనియెను ♦ మేదినీశుఁ
డమ్మ కూర్చుండు మనుచుఁ బీ ♦ ఠమ్ముఁ జూపి. 42

తే. ఎవఁడు నీభర్త నీపెండ్లి ♦ యెపుడు జరగె
నందఱును జూడ నేఁ ♦ బెండ్లి ♦ యాడినట్లు
నీవు నాడితివే చెప్పు ♦ నిర్మలాత్మ
యన్న నన్నకు నిట్లనె ♦ నతివ మిన్న. 43

తే. అంగనాథుని వలచితి ♦ నంత నతఁడు
గాంచె స్వర్గంబు యుద్ధరం ♦ గంబునందు
నతని వరియించినప్పుడే ♦ యంతరాత్మ
పెండ్లిచేసెను వేరిఁకఁ ♦ బెండ్లి యేల. 44

ఆ. సర్వసాక్షి యెదుటఁ ♦ జలిపినదది మేలొ
ధరణిజనుల యెదుటి ♦ తంతు మేలొ
నీవె చెప్పుమన్న ♦ నిర్ణయ మొనరించి
హస్తకంకణమున ♦ కద్దమేల. 45

తే. అనుడు భూపతిచెల్లెలి ♦ నట్టై చూచి
యంగనాథుఁడు నినుఁ బెండ్లి ♦ యాడినాఁడె
యెచటఁ జూచినఁ బెండ్లికి ♦ నిరువురుందు
రొక్కరికె పెండ్లి జరగునే ♦ యొక్కఁడైన. 46

తే. అనిన భద్రి యెలుంగెత్తి ♦ యన్నకనియె
నతఁడు వరియించెనో లేదొ ♦ యతని కెఱుక
నే వరించిన దెంతయు ♦ నిక్కువంబు
తెలియు మిఁక నాప్రతిజ్ఞను ♦ దీర్చి విడుతు. 47

మ. అనినన్ గోపముచేత మండిపడుచున్ ♦ హా దుష్ట నీకిచ్చుటన్
జనవేనిచ్చుట నింత చేటుగలిగెన్ ♦ నన్యాయసముల్ దాల్తువే
నినుఁ జండాగ్నినిఁ గాల్చివైచి దెసలన్ ♦ నీభస్మముల్ జల్లెదన్
జను నాముందట నిల్వఁబోకుము నిమే ♦ షంబున్ గులోన్మూలినీ. 48

చ. అనుచుఁ గఠోరభాషణము ♦ లాడెడు నన్నకు నేవగించి త
త్క్షణమున లోనికిం జని వి ♦ చారమునం బడి భద్ర యుండఁగా
దినకరుఁ డోర్వలేక తన ♦ తేజము మాసి విషణ్ణమూర్తి యై
చనియె ననంగఁ దా మునిఁగె ♦ సర్వము చీఁకటిలో మునుంగఁగాన్.

ఉ. అప్పుడు భద్ర యొంటరిగ ♦ నప్పరమేశుని గూర్చి యీశ్వరా!
దెప్పరమైన కష్టమున ♦ దేవ మునింగితి నీవె తెప్పవై
తప్పక నన్నుఁ గావవలెఁ ♦ దప్పిన నెవ్వరు గాచువారు నా
కెప్పుడు నీవె యూఁతవని ♦ యెంచితి నీశరణంబుఁ జొచ్చితిన్.

క. రారాజు నాసహోదరుఁ
డేరాజును జేరఁబోఁడు ♦ నీశ్వర నిన్నే
రారాజుగఁ దలఁచుచు నన్
ధారాళంబైన మదిని ♦ దయ నెవఁ డేలున్. 51

తే. అనుచు భగవంతుఁ బ్రార్థింప ♦ నాత్మలోన
మాళవేంద్రుండు భక్తుండు ♦ మహితయశుఁడు
శరణమియ్య సమర్థుండు ♦ శాంతమూర్తి
యతనిఁ జేరినఁ గడు భద్ర ♦ మనుచుఁ దోఁచె. 52

తే. అంతఁ దాఁ బెంచుచుండిన ♦ హర్షలతను
నిద్రవోయెడుదానిని ♦ నిండుప్రేమ
మోము మోమునఁ జేరిచి ♦ ముద్దువెట్టి
చేత శిరమును దాఁకి యా ♦ శీర్వదించి. 53

తే. వదలిపోఁజాల కెంతయు ♦ వందుకల్లి
యెట్టకేలకు మనసును ♦ గట్టిచేసి
వెడలిపోయెను నసురేయి ♦ వెలఁదిమిన్న
మాళవపుదారిఁబట్టి ప్రే ♦ మంబు నెట్టి. 54

ఉ. అక్కడ ధర్మపాలుఁడు స ♦ మంచితశీలుఁడు మాళ్వమేలువాఁ
డొక్క ప్రభాతవేళఁదన ♦ యుండును బత్నియు నాప్తమిత్రులున్
దక్కిన వారలుం గలసి ♦ దైవము నెంతయు భక్తిఁ గొల్వఁగో
నక్కడి కేగుదెంచెను స ♦ మాహితచిత్తముతోడ భద్రయున్. 55

తే. వచ్చి కూర్చుండి వీణెను ♦ బాణిఁ దాల్చి
శ్రుతినిగూరిచి మంగళ ♦ శ్రుతి చెలంగ
రాగ మాలాపనముసేసి ♦ రమ్యఫణితి
నీశ్వరుని భక్తి వినుతించె ♦ నిట్లు భద్ర. 56

గండకము.

శ్రీమన్మహామంగళాకార భక్తానుసారా కృపాపూర యోగీంద్ర
చిత్తాబ్జసంచార సర్వార్థసారా సమస్తప్రభాధార బ్రహ్మాండని
ర్మాణధీరా సుధర్మప్రచారా ప్రపన్నార్తిహారా నినున్ గొల్చు
సర్వంబు నిన్ జూపు విశ్వంబు నీ చిత్రచాతుర్యమున్ దెల్పు నీ
వాడు బంతుల్వలెన్ బొల్చు లోకంబు లెల్లన్ మహాసూత్రధారుం
డవై పూని యాడించు నీబొమ్మలంబోలి మే మిట్లు క్రీడించుచు
న్నాము నిన్నిట్టివానిన్ దగన్ బట్టి చిత్తంబులోఁ గట్టిపెట్టంగ
భక్తిన్ బ్రసాదింపవే దేవదేవా మహాపాప దావాగ్ని సందగ్ధులై
నట్టి మమ్ముద్ధరింపన్ దయాసారమున్ వేగ వర్షింపవే హర్షముం
జెంపవే సార్వభౌమా మహానందధామా సదాభక్తహృద్వ్యోమ
సంపూర్ణసోమా నమస్తే నమస్తే నమస్తే నమః. 57

చ. అనుపమభక్తి సంభరిత • మైనసుధామయ సూక్తమివ్విధిన్
వినిచిన భద్రినందనుఁడు • వేయివిధంబుల మెచ్చుచుండ నా
జనపతి ధర్మపాలుఁడు ప్ర • సన్నపుఁజూపుల నామెఁజూచి యో
జనని మదీయమందిరము • సర్వము పావనమయ్యె నీకృపన్. 58

ఉ. ఎందలిదానవమ్మ యిట • కేమికతమ్మున వచ్చితమ్మ నా
ముందట సంశయింబుడిగి • పూర్ణముగా నెఱిఁగింపవమ్మ నీ
విందు నుతించినట్టిపర • మేశుఁడెవిన్డొని వచ్చెనమ్మ మా
యందఱ మానసంబులన • మంచితభక్తిని నించితమ్మరో. 59

తే. అనినఁదలవంచి చూపుల • నవనివాల్చి
మృదులగంభీరరవముల • మెలఁతపలికె
మగధనాజన్మభూమినా • మంబుభద్రి
వద్రిభువతంసము మద్భ్రాత • రాజరాజు. 60

మ. అనినన్ దిగ్గున లేచి యిచ్చెరువుతో • నాఱేఁడు దానిట్లనెన్
జననీ! యుత్తమపీఠముఁ గొనుము వా • చాలోపముల్ గల్గియుం
డిన నన్నింపుము నీవుసోదరునకుం • బెన్ప్రేమతోఁ జూచిధ
న్యునిఁగావింపుము సేవలందిడుమునే • యోగ్యంబుగాఁ దోఁచినన్.

క. జననీనీవిఖ్యాతిని
వినియుంటిని వీనులకును • విందుగఁ గొంతన్
గనులున్నందులఫలముగఁ
గనుఁగొంటిని నిన్ను నేఁడు • కారుణ్యనిధీ. 62

చ. అనుటయుఁగన్నులం దొరఁగు • నశ్రుల ఱెప్పలనప్పళించుచున్
దనవదనంబునెత్తి నర • నాథుఁగనుంగొని భద్రియిట్లనెన్
జననుతకీర్తి నాచరిత • సాంతముగా విని యంతమీఁదనీ
మనమునఁ దోఁచినట్లుగస • మంజసరీతినిఁ జేయఁగాఁదగున్. 63

క. అనుటయు మాళ్వమహీపతి
జననీ! మనసారవినెద ♦ జంకక చెపుమా
యనభద్రమొదలు తుదిగాఁ
దనవృత్తాంతంబు నివ్వి ♦ ధంబునఁదెలిపెన్. 64

తే. సుగుణమణి గణమూర్తియై ♦ నెగడువాని
నంగనాధుని వలచితి ♦ నంతనతఁడు
కదనతలమున స్వర్గంబుఁ ♦ గాంచెఁగాన
మనసులో నస్యావరియించు ♦ మాటలేక. 65

తే. బ్రహ్మచర్యంబులోపలఁ ♦ బరఁగుచున్నఁ
బరునివరియింపు మనిచాల ♦ బాధపెట్టి
పరుషవాక్యమ్ములను బలెక్ ♦ భ్రాంతగానఁ
దరలివచ్చితినీ లీల ♦ ధర్మపాల. 66

చ. శరణముఁ గోరివచ్చితిని ♦ శస్త్రచికిత్సయు నౌషధక్రియల్
గఱచితిఁ గొంతగాన నుప ♦ కారమునివ్విధి దీనపాళికిన్
గరమనురక్తిఁ జేయుచును ♦ గాలముపుచ్చఁగనుండుదాననీ
కరుణకుఁ బాత్రినాతెలుపు ♦ కాంచిమనంబున మేలుఁకీడులన్. 67

తే. అనుచు భద్రయొఱింగింప ♦ నాలకించి
భావమునఁ దూఁచిసాధక ♦ బాధకముల
ధర్మపాలుఁడు నిజముగా ♦ ధర్మపాలుఁ
డగుట నామెకునిట్లని ♦ యభయమిచ్చె. 68

ఉ. ధర్మపథంబు నన్నడచు ♦ ధన్యవుమాళ్వ మెల్ల ధన్యమౌ
నిర్మలవృత్తమున్దవిలి ♦ నెమ్మదినుండుము వైద్యశాస్త్రస
న్మర్మములెల్లఁ దెల్పుచు ను ♦ దారతనిచ్చట వైద్యులందునీ
ధార్మికభావముంగొలిపి ♦ దైవమునిచ్చలుభక్తిఁగొల్చుచున్. 69

చ. అని తనపత్నియాసరళ • నంతఁగనుఁగొని యోసతీమణీ
యనుపమ గౌరవాస్పదమ • హోగుణభూషణ యీమెగాననీ
వనుదినముఁ సపర్యలస • మాహితరీతినిఁ దన్పుచుండుమా
ఘనసుకృత ప్రభావమునఁ • గాక మహాత్ముల సేవకల్గునే. 70

తే. అనుచు శరణంబొసంగిన • యాత్మ నలరి
ధర్మనిష్ఠాగరిష్ఠత • ధర్మపాలు
సొద్దఁగాలంబుపుచ్చుచు • నుండెభద్ర
సరళ పరమాప్తురాలయి • పరఁగుచుండ. 71

మాలిని.

శ్రితజనపరిపాలా • చిన్నమాంబానుకూలా
చతురవచనలోలా • సాధుసమ్మాన్యశీలా
వితరణ శిబిలీలా • వీతదుర్వైరి మూలా
అతులసుగుణజాలా • ఆత్మ తేజో విశాలా. 72

గద్య.

ఇది శ్రీపరమేశ్వర కరుణాఫలిత లలితకవితాకలిత శ్రీరామలక్ష్మాం
బా బుచ్చివేంకయామాత్యతనూజాత సకలసజ్జన విధేయ ఆది
పూడి సోమనాథ నామధేయ ప్రణీతంబయిన శ్రీ విజ
యేంద్ర విజయంబను సుప్రబంధంబు నందుఁ
బ్రథమాశ్వాసము.

శ్రీ

విజయేంద్రవిజయము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

క. శ్రీకరగుణరత్నాకర
నాకగురుప్రోక్తసార • నయసంచారా
ప్రాకటధర్మవిహారా
శోకనివారణవిచార • సూర్యనృపవరా. 1

క. ఆలింపుము మగధధరా
పాలుండటు భద్రధర్మ • పాలునిపాలన్
గాలమువుచ్చుట వినితాఁ
దాలిమివిడనాడి మదినిఁ • దల్లడపడుచున్. 2

సీ. ఏలనాయెలనాఁగ • యీహర్షలతవీడి
వంతలోననుముంచి • నైచిచనియె
నేలనాసోదరి • యెలమితోవలచిన
యంగనాథుఁడు యుద్ధ • మందుమడిసె
నేలకళింగేశుఁ • డేతెంచి భద్రమ
దనకుఁగాంతగనియ్య • మనుమవేఁడె
నేలనేఁజెప్పిన • హితములౌపలుకులు
చెలియలిచెవులకు • ములుకులయ్యె

నేలతోఁబుట్టు తాలిమిఁ ♦ దూలిధర్మ
పాలుపాలనుజేరి నా ♦ పరువుఁజెఱిచె
నేలద్రోసితివిటు దుఃఖ ♦ జాలమందు
నీవిలాసమ్ములీశ్వరా! ♦ నీకె యెఱుక. 3

తే. అనుచుఁ జింతిల్లి పలుమాఱు ♦ నత్తకొఱకు
నాఁపుకొనలేక యేడుచు ♦ హర్షలతను
జేరియోదార్చి తనవిధి ♦ దూఱిదూఱి
మాళవుని సాహసంబును ♦ మదిఁదలంచి. 4

తే. ఔర! నన్నొక్క మాటయు ♦ నడుగకుండఁ
జక్రవర్తికి నాకింత ♦ జంకకుండ
గర్వరోగంబుచేఁ గన్ను ♦ గానకుండ
భద్రుఁ దాఁజేరనిచ్చెను ♦ బంపకుండ. 5

తే. అనుచుఁ గోప భరమ్మును ♦ నాఁపలేక
ధర్మపాలుని సుగుణాళిఁ ♦ దలఁపలేక
మనములోపలఁ గరుణయున్ ♦ మాటలేక
లేఖమాళవపతికి నీ ♦ లీలవ్రాసె. 6

ఉ. మైత్రికి భంగమౌనటులు ♦ మమ్ము నెదిర్చినయట్టి సోదరిన్
బాత్రగ నెంచి యిట్లభయ ♦ భారము వూనుట భావ్యమౌనె మా
మిత్రుని వెంటఁ దక్షణమ ♦ మీరిపుడైనను భద్రు నంపి మా
మైత్రికిఁ బాత్రులై మనుఁడు ♦ మానినఁ దప్పులమేమి సెప్పనా. 7

క. అను నీలేఖను గొనిచనఁ
బనిచెను రణధీరు నటకు ♦ భవ్యవిచారున్
వినయాది సుగుణహారున్
జనవినుతోదారుఁ బరమ ♦ శాంతివిహారున్. 8

శా. ఆలేఖం గొని యాతఁడేగి కనియెన్ ♦ హర్మ్యావళిన్ సర్వేశునిన్
లీలన్ నూతనగీతజాతముల నో ♦ లిన్ గోమలుల్పాడ నే
వేళన్ వీనుల విందుగా విని జనుల్ ♦ విద్యావినోదమ్ములన్
గేళిన్ సల్పెడు మాళవేంద్రు నగరిన్ ♦ గీర్వాణనాట్యస్థలిన్. 9

క. అతులమహోద్యానము గతి
నతిముద మొదవించునట్టి ♦ యప్పురవరమున్
మితపరివారముఁ దోఁగొని
ధృతియుతుఁడై చొచ్చె జనులు ♦ దేరి కనుఁగొనన్. 10

క. అటు నిటు వీక్షించుచు న
క్కటికముతో బీదలకును ♦ గడు దీనులకున్
దటుకున రూకలఁ జల్లుచుఁ
జటులగతిన్ బోయి పోయి ♦ సంరంభముతోన్. 11

తే. తమ్మిమధ్యమ్మునను గ్రాలు ♦ దిమ్మెవోలెఁ
బురము నడుమను సొగసుగాఁ ♦ బొల్చు నగరు
లోనికిని జని భూపాలు ♦ నానతిఁ గొని
యోలగముఁ జొచ్చి రణధీరుఁ ♦ డుచితరీతి. 12

తే. చేతులను మోడ్చి జనపాలు ♦ సేమ మరసి
కమ్మఁ జదువంగనిచ్చి య ♦ క్కడను దనకుఁ
గూర్చియున్నట్టి పీఠానఁ ♦ గూరుచుండి
యేమిసెలవని యడుగను ♦ ర్వీశుఁ డనియె. 13

తే. ధర్మమార్గంబు దప్పని ♦ ధన్యచరిత
ప్రబలుఁడైనట్టి యన్నకు ♦ భయముఁ జెంది
శరణు వేఁడిన నీకంట ♦ క్షత్రియునకు
న్యాయమే తెల్పు రణధీర ♦ నయవిహార. 14

SREE VEMANA

నేలతోఁబుట్టు తాలిమిఁ ♦ దాలిధర్మ
పాలుపాలను జేరి నా ♦ పరువుఁ జెఱిచె
నేలద్రోసితివిటు దుఃఖ ♦ జాలమందు
నీవిలాసమ్ములీశ్వరా! ♦ నీకెఱుక. 3

తే. అనుచుఁ జింతిల్లి పలుమాఱు ♦ నత్తకొఱకు
నాఁపుకొనలేక యేడుచు ♦ హర్షలతను
జేరి యోదార్చి తనవిధి ♦ దూఱిదూఱి
మాళవుని సాహసంబును ♦ మదిఁ దలంచి. 4

తే. ఔర! నన్నొక్క మాటయు ♦ నడుగకుండఁ
జక్రవర్తికి నాకింత ♦ జంకకుండ
గర్వరోగంబుచేఁ గన్ను ♦ గానకుండ
భద్రఁ దాఁ జేరనిచ్చెను ♦ బంపకుండ. 5

తే. అనుచుఁ గోపభరమ్మును ♦ నాఁపలేక
ధర్మపాలుని సుగుణాళిఁ ♦ దలఁపలేక
మనములోపలఁ గరుణయున్ ♦ మాటలేక
లేఖ మాళవపతికి నీ ♦ లీల వ్రాసె. 6

ఉ. మైత్రికి భంగమౌనటులు ♦ మమ్ము నెదిర్చినయట్టి సోదరిన్
బాత్రగ నెంచి యిట్లభయ ♦ భారము పూనుట భావ్యమౌనె మా
మిత్రుని వెంటఁ దత్క్షణమ ♦ మీరిపుడైనను భద్ర నంపి మా
మైత్రికిఁ బాత్రులై మనుఁడు ♦ మానినఁ దత్ఫలమేమి సెప్పనా. 7

క. అను నీలేఖను గొనిచనఁ
బనిచెను రణధీరు నటకు ♦ భవ్యవిచారున్
వినయాది సుగుణహారున్
జనవినుతోదారుఁ బరమ ♦ శాంతివిహారున్. 8

శా. ఆలేఖం గొని యాతఁడేగి కనియెన్ ♦ హర్మ్యాళి సర్వేశునిన్
లీలన్ నూతనగీతజాతముల నో ♦ లిన్ గోమలుల్పాడనే
వేళన్ వీనుల విందుగా విని జనుల్ ♦ విద్యావినోదమ్ములన్
గేళిన్ సల్పెడు మాళవేంద్రు నగరిన్ ♦ గీర్వాణనాట్యస్థలిన్. 9

క. అతులమహోద్యానము గతి
నతిముద మొదవించునట్టి ♦ యప్పురవరమున్
మితపరివారముఁ దోఁగొని
ధృతియుతుఁడై చొచ్చి జనులు ♦ దేరి కనుఁగొనన్. 10

క. అటు నిటు వీక్షించుచు న
కౄటికముతో బీదలకును ♦ గడు దీనులకున్
దటుకున రూకలఁ జల్లుచుఁ
జటులగతిన్ బోయి పోయి ♦ సంరంభముతోన్. 11

తే. తమ్మిమధ్యమ్మునను గ్రాలు ♦ దిమ్మెనోలెఁ
బురము నడుమను సొగసుగాఁ ♦ బొల్చు నగరు
లోనికిని జని భూపాలు ♦ నానతిఁ గొని
యోలగముఁ జొచ్చి రణధీరుఁ ♦ డుచితరీతి. 12

తే. చేతులను మోడ్చి జనపాలు ♦ సేమ మరసి
కమ్మఁ జదువంగనిచ్చి య ♦ కౄడను దనకు
గూర్చియున్నట్టి పీఠానఁ ♦ గూరుచుండి
యేమిసెలవని యడుగను ♦ ర్వేశుఁ డనియె. 13

తే. ధర్మమార్గంబు దప్పని ♦ ధన్యచరిత
ప్రబలుఁడైనట్టి యన్నకు ♦ భయముఁ జెంది
శరణువేఁడిననీకుంట ♦ క్షత్రియునకు
న్యాయమే తెల్పు రణధీర ♦ నయవిహార. 14

SREE VEMANA ANDHRA ...SHA NILAYA... HYDERABAD

ఆ. ధర్మపథమునందుఁ ♦ దనరుచుండెడివారు
దైవమునకుఁగూడఁ ♦ దలఁకఁబోరు
ధర్మపథముఁదప్పి ♦ తరలుచుండెడివారు
భీమమైనభయము ♦ చెందుచుందురు. 15

చ. అనరణ ధీరుఁడిట్లనియె ♦ నార్యపథైక విహారులీరలున్
వినమితవైరి వీరుఁడగు ♦ వీరవరేణ్యుఁడు సార్వభౌముఁడున్
మనమున నీసులన్నిటిని ♦ మానిపరస్పర మైత్రివర్తులన్
జనులకు మాకు నందఱకు ♦ సౌఖ్యముగా కిదియేటివైరముల్. 16

చ. దివిభువి దిద్దిరందిరుగు ♦ తీరునఘాటిని వైరికోటులన్
గవిసిమహోగ్ర హాసమునఁ ♦ గాలకృశాను కరాళమూర్తియై
బవరమునందు నోరిచిన ♦ భవ్యపరాక్రమ శాలిముందటన్
దవిలియెవండునిల్చును నృ ♦ పాకదుసాహసమేల భూధవా. 17

ఉ. భద్రకు భాత్రభానమును ♦ బట్టి మెలంగఁగ బుద్ధిసెప్పిసా
భద్రపరాక్రముండు నృప ♦ భద్రుఁడు మెచ్చెడునట్లు వెంటనే
భద్రునుబంపి మీకుఁగల ♦ భవ్యతరంబగుభక్తిఁ జూపినన్
భద్రముగాక నీతిఁగల ♦ పంగసమర్థులమే ధరాధిపా. 18

తే. అనిన రణధీరుఁగూర్చియు ♦ ట్లనియె నృపుఁడు
న్యాయయుతమైన శౌర్యంబు ♦ నరపతులకు
భూరితరమైన శాశ్వత ♦ భూషణంబు
ఘోరకలుషంబు కేవల ♦ పౌరుషంబు. 19

చ. సుగుణసముద్రయై వెలయు ♦ శుద్ధచరిత్రకు బుద్ధినేర్పనే
తగనిపథంబునన్నడచు ♦ దర్పనిమగ్నుని భక్తిఁగొల్వనే
యగునగునిట్లు పల్కుటిది ♦ యర్హమెతుచ్ఛపు సార్వభౌములా
జగములనెల్లనేలెదు ప్ర ♦ చండప్రశాసనుకంటెఁ బూజ్యులే. 20

ఉ. సూర్యుఁడు చూర్ణమై పడినఁ ♦ జుక్కలు జల్లున నేలరాలినన్
ధైర్యము వీడి భద్రునియ ♦ థార్థము వీడను సార్వభౌముఁడున్
గార్యము మాని చెల్లెలినిఁ ♦ కన్గరుణాయత దృష్టిఁ జూతునం
చార్యుల ముందటన్ బలుక ♦ హర్షము మీఱఁగ నప్పుడంపెదన్. 21

ఉ. ఎన్నఁగరాని లోకముల ♦ నెవ్వఁడు దాల్చి వెలుంగుచుండునో
యున్న చరాచరంబులకు ♦ నాదరువై యెవఁడర్థిఁ బ్రోచునో
సన్నుతశౌర్య మవ్వఁడిల ♦ సజ్జనచిత్తములందుఁ గూర్చునో
నన్నతఁ డెంతయున్ గరుణ ♦ న్యాయపథంబుననుంచి కాచుతన్.

క. భద్రకు నిచ్చట నెట్టియు
పద్రవమును లేదు భక్తి ♦ భావము తోడన్
భద్రముగాఁ గాపాడెద
భద్రయశా! తెలుపుము సార్వ ♦ భౌముని యెదుటన్. 23

తే. అనిన రణధీరుఁ డాతని ♦ యమలమతికి
నెంతయును మనములోపల ♦ సంతసించి
పరమగాంభీర్య హృదయుఁడై ♦ పరఁగు కతన
భావమును గప్పిపుచ్చుచుఁ ♦ బలికె నిట్లు. 24

తే. మీదు సేమంబు నే కోరి ♦ మిత్రము మీఱి
చెప్పవలసినదంతయుఁ ♦ జెప్పినాఁడ
ముందు జరగెడు దానికి ♦ మందు లేదు
పోయి వచ్చెద సెలవిమ్ము ♦ భూమిపాల. 25

చ. అనిరణధీరుఁ డా విభుని ♦ యానతిఁ గైకొని బల్ హుటాహుటిన్
జని మగధావనీంద్రుఁ గని ♦ సామము దానము భేద మేమియున్
జనపతి ధర్మపాలుని వి ♦ చారము నంతను దెల్లమౌనటుల్
వినిచిన సార్వభౌముఁడు వి ♦ వేకము వీడి మహాగ్రహాగ్రుఁడై. 26

చ. ననునిర్వక్రి పరాక్రమక్రమచణు ♦ రాజన్యకోటీర నూ
తనరత్నాంశు విరాజమానపదప ♦ ద్మద్వంద్వుఁ డా రేఁ పెగా
క నదుగ్రాసిని నీచు కంఠతలముల్ ♦ ఖండించి మచ్ఛౌర్యసం
జనితానందమునందుఁ దేలినఁ గదా ♦ జన్మంబు సాఫల్యమౌ. 27

తే. అనుచు నాడునుగఱచి బా ♦ హాప్ఫళించి
మీసమును ద్రిప్పి కత్తిని ♦ దూసిపట్టి
మిత్రుఁ డైనట్టి రణధీరు ♦ మీఁద దృష్టిఁ
బఱపి యిట్లానతి యొసంగెఁ ♦ బ్రభువరుండు. 28

చ. కలనికి సేనలం గొలుపు ♦ కర్ణకఠోర ఢణంఢణార్భటిన్
విలయము మాళవంబు గను ♦ వీఁకను వీరుల నెచ్చరించు భూ
వలయము కంపమొందుగతి ♦ వారణవాజిరథాళి ధాటితోఁ
గలసి చమూపతుల్ నడవఁ ♦ గా నియమింపుము పొమ్ము చెచ్చెరన్

క. అని రణసన్నాహమ్ముల
రణధీరుని నునిచి తాను ♦ రాత్రిందివముల్
దనకా మాళవపాలుం
డొనరించిన దాని నెంచి ♦ యుడుకుచు నుండెన్. 30

ఉ. అక్కడ ధర్మపాలుఁ డిఁక ♦ నాహవమెవ్విధిఁ దప్పదంచుఁ బెం
పెక్కిన వీరులం గలసి ♦ యేడ్తెఱఁ జూపఁగ వేచియుండి తా
నొక్క ప్రభాతమందు సమ ♦ యోచితకార్యముఁ దీర్చి చేరె బల్
చక్రిని చిత్రసంపదల ♦ సంగతిఁ జెల్వగు రాణివాసమున్. 31

క. అంతన్ సరళారాజ్ఞియు
నెంతయు సంతసముతోడ ♦ నెదురేగి ధరా
కాంతునిఁ గొనివచ్చి తమిన్
దంతపుపని పీఠమందుఁ ♦ దగ మన్నించెన్. 32

తే. ఇట్లు సత్కార మొనరించి ♦ యొలమినించి
చెంతఁ గూర్చుండి వీవనఁ ♦ జేతఁబట్టి
మెల్లఁగా వీచుచుండెడి ♦ మెలఁతఁ జూచి
పలికె వల్లభుఁ డీలీల ♦ భవ్యసరణి. 33

క. కాంతాయుద్ధము గల్గుట
యెంతయు సత్యంబు విను జ ♦ యేందిర యెవనిన్
గాంతునిగా వరియించునొ
యింతీ! తెలుపంగఁదరమె ♦ యెవ్వరికేనిన్. 34

తే. న్యాయ మన్యాయమునకుఁ దా ♦ నణఁగినట్టు
కనఁబడినఁ జిట్టచివరకుఁ ♦ గాంచు జయముఁ
గాన నపజయ మొందినఁ ♦ గలఁగ రెపుడు
ధర్మమార్గానువర్తులౌ ♦ ధరణిధవులు. 35

తే. ధర్మపథమునవర్తింపఁ ♦ దలఁచువారు
దైన్యమును మాని ధైర్యమ్ము ♦ దాల్పవలయుఁ
బరమపురుషార్థమును జూపి ♦ ప్రబలవలయు
నీశ్వరునిమీఁద భారంబు ♦ నిడఁగవలయు. 36

తే. కొంచెమైనను నాసేన ♦ యించుకైన
భయము నొందక సమరసం ♦ భ్రమముతోడ
నడరుచున్నది రిపుబల ♦ మడలునట్లు
పూతమౌ న్యాయపక్షంబుఁ ♦ బూనుకతన. 37

తే. సమరలంపటులై ప్రాలు ♦ శౌర్యనిధులు
దండనాథులు గొల్వఁగాఁ ♦ దనరుచుండు
ప్రబలచతురంగసేనావి ♦ భాసితుండు
సార్వభౌముండు చండప్ర ♦ శాసనుండు. 38

చ. బవరమునందు నోటువడు ♦ పాటొకవేళ ఘటిల్లెనేని నీ
ధవుఁ డొనరించినట్టి శప ♦ థంబును దీర్పఁగడంగు మానినీ
వివిధజగంబులన్సృపను ♦ వేడుక నేలెడువాఁడు తోడఁగున్
ప్రవిమలకీర్తిసంపదకుఁ ♦ బట్టముగట్టును నిన్నుఁ బావనీ. 39

క. అనినన్ భయసంభ్రమములు
పెనఁగొనఁ జిత్తమున సరళ ♦ పేర్చినభక్తిన్
జనపతి వదనాంబుజమును
గనుఁగొని యిట్లనియెఁ దన్నుఁ ♦ గాంతుఁడు మెచ్చన్. 40

చ. వికలుఁడు సార్వభౌముఁడు వి ♦ వేకము నొంది మెలంగునట్లుగా
నకలుషమైన భద్రకుస ♦ మంచితశాంతి పొసంగునట్లుగా
సుకముగ మీరునుం బ్రజలు ♦ శోభిల నేఁగని పొంగునట్లుగ
ప్రకటజయంబు మీకుఁ గరు ♦ ణానిధి వేగ ననుగ్రహించుతన్. 41

తే. అనుచు దీవెనపల్కుల ♦ నమలభక్తి
సరళ పలుకుచునుండెడు ♦ సమయమందె
దూరమున నుఱిమినట్టులు ♦ తుములమొకటి
ధర్మపాలుని కర్ణరం ♦ ధ్రములు సోఁకె. 42

తే. అప్పుడే చారులరుదెంచి ♦ యావలనిలిచి
చటులతరధాటితో వచ్చు ♦ సార్వభౌము
ప్రథమసైన్యమ్ము లనతి దూ ♦ రమ్మునందు
వచ్చి విడియంగఁ జొచ్చెను ♦ విచ్చలవిడి. 43

తే. అనుచు వినిపింప సతిని న ♦ క్కునను జేర్చి
ముద్దుఁగొని సాదరమ్మున ♦ మోముఁ జూచి
భద్రి భద్రము మనసుల ♦ భద్రుఁ డగుచు
వెలయు విజయేంద్రు నరయుము ♦ వేయికనుల. 44

క. అని రణసన్నాహుం డై
తనసతి యిడినట్టి సేసఁ • దాల్చి శిరమునన్
మనమున నీశ్వరుఁ దలఁచుచుఁ
జని యంతిపురమ్ము దాఁటి • జననాథుఁ డటన్. 45

క. భూషణభూషిత యగుచున్
హేషారవ మొసఁగ ఖురము • నిలఁ గొట్టుచు సం
తోషమునఁ జెలఁగు హయము ని
మేషంబున నెక్కి పోలిచె • మించిదినేంద్రున్. 46

చ. ఇటులు హయాధిరూఢుఁడయి • యొన్నిక కెక్కినయచ్చమూపతుల్
పటుతరభక్తిఁ గొల్వఁ బరి • పంథిబలక్షయసూచకంబు గాఁ
బటహపటుడుక్కకాహళర • వమ్ములు భద్రములై చెలంగఁగాఁ
జటులతరోగ్రధాటిఁ జనె • సంగరకేళికి సార్వభౌము డైన్. 47

ఉ. అక్కడ సార్వభౌముఁడు మ • హాహవదోహలుఁ డెంత యుండ మిన్
జక్కని రాతురాయిగల • చారుకిరీటము దాల్చి మేనిపై
నుక్కునఁ జేసినట్టి కవ • చోత్తము మొక్కటి గూర్చి దుస్తులన్
దక్కిన భూషలన్ దొడిగి • దర్పము మీఱ గజాధిరూఢుఁ డై. 48

సీ. నిస్సాణఘణఘణ • నినదంబులను మీఱి
శంఖభాంకారముల్ • పర్వ మండ
గజబృంహితమ్ములఁ • గడలకుఁ దట్టుచు
హేషారవమ్ములు • హెచ్చి చెలఁగ
భటసింహనాదముల్ • పాటింపకను వంది
జయనిస్వనంబులు • చదలు ముట్ట
దండనాథుల మించి • దళములు ప్రాంగుచుఁ
బ్రవిమలతరమైన • భక్తిఁ గొల్వ

నాఁడు ధర్మజుసేనపై ♦ నడచినట్టి
రాజరాజచమూధాటి ♦ అవ్వసేయు
రాజసమ్మున వెడలెనీ ♦ రాజరాజు
ధర్మపాలునిమీఁది ♦ కుద్దండవృత్తి. 49

క. ఇరువుర ప్రథమబలమ్ములు
సరిసరిగాఁ బోరఁదొడఁగె ♦ సమ్మాట్టువెనన్
బురికొల్పఁ గ్రొత్తపౌజుల
దురము భరంబగుచువచ్చె ♦ దోహాళమెచ్చెన్. 50

క. నూతనసేనలమాళవ
భూతలనాథుండు పంచి ♦ పోరుభరించెన్
ఖ్యాతికి నిదసరికాదని
చాతుర్యముమీఱ రాజ ♦ శార్దూలుండున్. 51

చ. ప్రబల చమూపరంపరల ♦ భండనభూమికిఁ గొల్పి వానికిన్
సుబలుని దండనాథునివి ♦ శుద్ధపరాక్రముఁ జేసెనేతగాన్
సబలుఁడు వాఁడు మాళవపు ♦ సైన్యముపైఁబడి నుగ్గునూచగా
దబదబఁగూల్పఁజొచ్చినను ♦ దంబునవార్చిరి పేర్చిమాగధుల్. 52

చ. అదిగని ధర్మపాలుఁడుమ ♦ హాగ్రహమున్ వహియించియుగ్రుఁడై
పదనగువాలుదాల్చి పరి ♦ పంథిబలంబులఁ గూల్చియాఖలున్
గదిసికరాళ ఖడ్గమునఁ ♦ గంఠము వేతెగఁ ద్రుంచిమించినన్
మెదలకజాజిపాలు క్రియ ♦ మెల్లఁగఁగ్రుంకెను భానుఁడత్తఱిన్

ఉ. రెండవనాఁడు శంబరుఁడు ♦ ఱేఁడులఱేని యనుజ్ఞఁబూని తా
దండధరుండు వోలెరిపు ♦ తండములన్దెగటార్ప మాళవా
ఖండలుఁడార్చి వానిఁగడి ♦ కండలుగాఁదఱిగెన్ మహోగ్రతన్
జండకరుండు మింటఁదన ♦ శౌర్యముఁజూచుచు మధ్యనిల్వఁగాన్.

ఉ. మూఁడవ నాఁటి సంగరము ♦ మోదము మీఱఁగ వేయికన్నులన్
జూడఁగ వచ్చెనో యనఁగ ♦ సూర్యుఁడు ప్రాచ్యదిక్కొండపైఁ
గూడెను రెండుదండులును ♦ ఘోరముగా ననిసేయ సేనకున్
నాఁడు నృపాలపాలుఁడు ధ ♦ నంజయునామునిఁ జెప్పెఁ గావుగాన్.

చ. అతఁడుం బరితాపవేగమున ♦ నరక్రీశతంబును మించి ముందుగన్
శితతర ఖడ్గధారరిపు ♦ శీర్షములన్ దపిఁ జిమ్మెఁ జెండులన్
జతురత నాడునట్లు తన ♦ శౌర్యముఁ జూచిన వారలందఱున్
వెతకిన నిట్టి వీరుఁడు భు ♦ విన్ మఱియొక్కఁడు గల్గునే యనన్. 56

ఉ. అంతట శూరులందఱును ♦ హాయని మెచ్చఁగ మించుమించి న
ల్లెంతయు బాణవేగమున ♦ నేడ్తెఱఁ జూపుచు మాళవావనీ
కాంతుఁడు వచ్చి చొచ్చె రిపు ♦ కాండము బెగ్గిల సంగరస్థలిన్
వింతగఁ గ్రిడిపట్టి కురు ♦ వీరుల వ్యూహముఁ జొచ్చినట్లుగాన్. 57

ఉ. చొచ్చిన వెంటఁ జొచ్చి రణ ♦ శూరులు దన్నలపదండనాయకుల్
చెచ్చెర శత్రుసేనలను ♦ జిత్రవిచిత్రముగా వధించి కా
ర్చిచ్చునుబోలి యంటినఁ ♦ బ్రసిద్ధపరాక్రముఁ డర్ధనంజయుం
డెచ్చిన కినుకతో నడరి ♦ యేపును జూపఁదొడంగె వారిపైన్. 58

ఉ. అప్పుడు మాళవాధిపుఁ డ ♦ హఃపతితేజుఁడు తచ్చమూపతిన్
రెప్పరమైన వేగమునఁ ♦ దెంపునఁ దాఁకి కృపాణధారకున్
జప్పున వానిశీర్షమును ♦ శౌర్యముతోఁ బలివెట్టి వైరులన్
గుప్పలుఁ దిప్పలై పడఁగఁ ♦ గూల్చి యదల్చెను శత్రుశేషమున్. 59

తే. అంత నాయస్తగిరి యను ♦ నరఁగుమీఁద
సౌమ్యభావమ్ము పూని యీ ♦ జగతికెల్ల
శాంతిపాఠమ్ము సంగెడు ♦ సాధువోలె
భాసిలుచు నుండె నాలోక ♦ బాంధవుండు. 60

తే. అప్పుడాలమ్ముఁ జాలించి ♦ యమలయశుఁడు
ధర్మపాలుఁడు దళముల ♦ దయదలిర్ప
నరసి యుత్సాహమును గొల్పి ♦ యంతవచ్చి
స్నాన మొనరించి ధౌతవ ♦ స్త్రములఁ దాల్చి. 61

తే. స్వచ్ఛమైనట్టి భక్తితో ♦ స్వప్రకాశుఁ
గొలిచి భోజన మొనరించి ♦ కొలువుదీర్చి
మేటిమగలను మన్నించి ♦ నాఁటిరాత్రి
నిర్మలం బైన మనముతో ♦ నిద్రవోయె. 62

క. ఆరేయి సార్వభౌముఁడు
పేరెన్నిక గన్నయట్టి ♦ వీరుల నెల్లన్
గూరిమితో రప్పించి వి
చారము శౌర్యమ్ముఁ గొల్పు ♦ సరణిం బల్కెన్. 63

సీ. సమరభీష్ముండని ♦ చాలసేనమ్మిన
ప్రిబలుండు సుబలుండు ♦ పడుటఁ జూచి
శౌర్యసమగ్రుండు ♦ సంగరద్రోణుండు
శంబరుం డనిలోన ♦ సమయఁ జూచి
యరిదర్పభంజనుం ♦ డగు ధనంజయుఁడును
దురమున నసువులు ♦ దొఱఁగఁ జూచి
వేనవేల్ వీరులు ♦ వీఁకతోఁ బోరాడి
రణరంగమందున ♦ రాలఁ జూచి
యోర్చియుండెదు నాకు నీ ♦ యుర్విలోన
సార్వభౌమాంక మేల మీ ♦ సఖ్యమేల
యొక్కఁడే పోరి రిపుతలఁ ♦ జెక్కవాఁడఁ
దక్కనన్ వీరకలోంబు ♦ నెక్కవాఁడ. 64

చ. అనిన నృపేంద్రచంద్రునకు • నారణధీరుఁడు గేలు మోడ్చి యో
జననుతకీర్తి నీవు గను • సన్నయొనర్చినఁ జాలు చేవ నీ
కనులకుఁ బండువౌనటులు • గట్టిగ వేచెఱపట్టి యారిపుల్
గొని యిటు వచ్చువాఁడ నిదె • గో శపథంబని యార్చి పేర్చినన్.

క. మణిమయమౌ హారం బా
రణధూర్వహు కంఠమందు • రారాజిడి యో
రణధీరా! కొను జయమన
ధణధణ నిస్సాణరవము • తద్దయు మ్రోసెన్. 66

తే. ఇట్లు రణధీరు మన్నించి • యొలమి నించి
దండనాథులఁ జూచి యీ • ధైర్యనిధికిఁ
దోడుపడుఁడని శాసించి • వీడి కొలువు
నెమ్మదిగ సార్వభౌముఁడు • నిద్రవోయె. 67

క. తనఫౌజుల నారేయినె
తనుఁ బతి మెచ్చంగ నడపి • దాయలచుట్టున్
వననిధి చుట్టిన తెఱఁగున
నునిచెను రణధీరుఁ డెంత • యును జిత్రముగాన్. 68

క. నమ్ముము మాళవపాలా
యెమ్మెయి సత్కీర్తి నిన్నె • యొంచి వరించెన్
ముమ్మాటికి నిజమిది నై
కొమ్మా యని కోళ్ళు కొక్కొ • కో యని కూసెన్. 69

క. కని రణధీరుని తంత్రము
మునుముందుగఁ దెలుప మాళ్వ • భూపాలునకున్
దినపతి యంపిన సూచన
యన వేగురుఁజుక్క పొడిచె • నమరేంద్రుదిశన్. 70

తే. ఉదయరాగంబుతో లేచి ♦ హృదయమందు
ధర్మపాలుఁడు పరమేశుఁ ♦ దలఁచు సరికి
చారులరుదెంచి మనచుట్టు ♦ శత్రుసేన
ముట్టెనని తెల్ప నాజగ ♦ జెట్టి యుప్పుకు. 71

తే. ప్రాణములు దాల్చి జీవచ్ఛ ♦ వంబు లట్లు
బ్రదుకుకంటెను ఘోరసం ♦ గ్రామమందు
శత్రులను జీల్చి చెండాడి ♦ స్వర్గమందు
నెమ్మదిగనుంట సర్వోత్త ♦ మమ్ముగాదె. 72

తే. అనుచు వీరులఁ బురికొల్పి ♦ హయము నెక్కి
చండతర ఖడ్గమును బూని ♦ సమరభూమి
ధంధణార్భటితోఁ జేరె ♦ ధైర్యజలధి
శత్రుసేనాసముద్రంబు ♦ నరకఁగొనక. 73

తే. సర్వసేనాధిపత్యంబు ♦ సరగఁ దాల్చి
చటులతర ఘోటకము నెక్కి ♦ సంభ్రమమున
మించి రణధీరుఁ డెలుఁగెత్తి ♦ మిత్రులార
తడవ చేలిఁక నరులపై ♦ నడరుఁ డనియె. 74

క. భేరీ భాంకారమ్ములు
దారుణఘుంకారములును ♦ దర్పిత భటహుం
కారములు నెలఁగ నిరుదెస
వారలు దలపడిరి బాల ♦ భానుఁడు చూడన్. 75

తే. సంద్రమును మించి పొంగెడు ♦ సార్వభౌము
బలములకు ముందు మాళవ ♦ పాలు దళము
చిన్నదీవినిఁబోలియుఁ ♦ జెలఁగిచెలఁగి
చిత్రతరముగ యుద్ధంబు ♦ చేసితుడిసె. 76

ఉ. అత్తఱి ధర్మపాలుఁడు మ ♦ హారణకాలుఁడు కేళిఁజోలి తా
నెత్తినకత్తి యెత్తినటు ♦ లెక్కడఁ జూచినఁ దానె యైనటుల్
చిత్తమువచ్చినట్టులు వి ♦ చిత్రగతిన్ విహరించి పోరిలో
నెత్తురుటేరులుంబఱపి ♦ నిల్చెను డస్సి హయంబు యూఁతగాన్

తే. నిలిచి యాలీల నలుదెస ♦ నలమికొనుచు
వచ్చు రిపులను జూచి వి ♦ వ్వచ్చుపగిది
నడరఁజూచియు దేహమ్ము ♦ బడలియుంట
వశముగాకున్న శిరమును ♦ వాల్చియుండె. 78

ఉ. అంతకుమున్న యుద్ధమున ♦ నారణధీరు పరాక్రమాగ్నిచే
సాంతముగా నశించిన స్వ ♦ సైన్యగతిన్ దలపోసి పోసి సు
స్వాంతమునందు నాపరమ ♦ శాంతుని ధ్యానమొనర్చి కొంతవి
శ్రాంతినిఁ గాంచ నుండఁగ వె ♦ సన్ జెఱపట్టెను శత్రువాతనిన్.

ఉ. అప్పుడు మాళవాధిపతి ♦ హర్షముతోఁ బరమేశుఁ గూర్చి యో
యొప్పులకుప్ప యాదశకు ♦ యోగ్యునిగా నను నెంచినాఁడవే
చెప్పఁగరాని చిత్రములఁ ♦ జేసెడివాఁడవు దీనిలోపలం
దప్పక నీకృపామృతము ♦ దాఁచకమానవుగాద యామయా. 80

తే. అనుచు శాంతముతోనున్న ♦ యన్నరేంద్రు
గౌరవముతోడ నారణ ♦ ధీరుఁడపుడు
సార్వభౌమునికడఁజేర్చి ♦ సంభ్రమమున
నెంతయునుభక్తి నృపపతి ♦ చెంతనిలిచె. 81

క. మందారుండా నృపతికి
సుందరపీఠంబొసఁగి ♦ శుభవీక్షణలన్
బొందుగ రణధీరునిపై
మందారసుమంబులట్లు ♦ మఱిమఱిఁగురిసెన్. 82

ఆ. అంతధర్మపాలు ♦ సాదరమునఁ జూచి
మీపరాక్రమంబు ♦ మెచ్చువచ్చె
మించి వెలయునట్టి ♦ మీరాజధానిని
జూచువేడ్క గలదు ♦ శుభచరిత్ర. 83

తే. అనుచు రణధీరుఁ గాంచిన ♦ నాతఁ డపుడె
యధిప! యంతయు సంసిద్ధ ♦ మనుచుఁ దెలుపఁ
బ్రబలమైనట్టి చతురంగ ♦ బలముతోడ
వెడలె మానవనాథుని ♦ వీడుపట్టి. 84

ఉ. అక్కడ మాళవేంద్రపుర ♦ మందలి యంతిపురంబులోపలన్
జక్కని మేడపై సరళ ♦ చల్లనిగాలిని గూరుచుండి తా
నక్కరుణా సుధాబ్ధియగు ♦ నప్పరమేశునిఁ గొల్చుచుండఁగా
నక్కడికేగుదెంచెను స ♦ మాదరచిత్తముతోడ భద్రియున్. 85

తే. అంత విజయేంద్రుఁ డేతెంచి ♦ యమలభక్తి
తల్లికిని భద్రికును మ్రొక్కి ♦ తండ్రిఁ దలఁచి
వీనులకు విందు గొలిపెడు ♦ విజయవార్త
లిందుఁ గలవేని దెలుపుము ♦ విందుజనని. 86

తే. అనినఁ దనయుని వాత్సల్య ♦ మొనరఁ జూచి
పూజ్యుఁడగు నీదు జనకుండు ♦ మొన్న నిన్న
మనకుఁ బంపిన వార్తల ♦ వినిచితిఁ గద
నేఁటి వార్తల దేలకో ♦ నిలిచె రాక. 87

తే. సంజ గావచ్చె మనమ్ములు ♦ సంచలించె
నెట్లుగానున్నదో కదా ♦ యీశ్వరేచ్ఛ
విజయమగుఁగాక నాప్రాణ ♦ విభున కెపుడు
సుగుణమణిగణ ఖనియగు ♦ శుభున కెపుడు. 88

తే. అని సరళ తత్తఱిలభద్ర • యామెఁ జూచి
రాణినేనెంత దౌర్భాగ్య • రాలనమ్మ
యిందఱినిఁ గష్టములముంచి • యివ్విధమున
బ్రదికియున్నాను జీవచ్ఛ • వంబుపోలె. 89

తే. అనుచునుండఁగఁ బురమెల్ల • నాక్షణంబ
కొల్లవోయిన యట్టులు • గొల్లుమనియె
భటుఁడొకఁడు వేగఁబఱతెంచి ప్రభువుగారు
చెఱనుబడిరని చెప్పిని • శ్చేష్టుఁడయ్యె. 90

తే. పిడుగుఁబోలిన యీవార్త • వినెనొ లేదొ
పుడమిపైఁబడి సరళదా • మూర్ఛవోయె
నేడ్పుచే భద్రికత్తుక • యెండిపోయెఁ
బురము దుఃఖాబ్ధిలోఁబడి • మునిఁగిపోయె. 91

ఉ. ఆవిజయేంద్రుఁ డప్పుడు మ • హాగ్రహ వేగముచేతరోఁజుచున్
దావకృశానుఁడై యడరి • తాలిచిఖడ్గముఁ జేరి యాభటున్
భూవరచంద్రు నాజనకుఁ • బోరునఁబట్టిననీచుఁ దెల్పరా
కావరమింక వానితల • గ్రక్కున వ్రక్కలు గాఁగఁ జీల్చెదన్.

క. అనుచున్ దనయుండాడెడు
ఘనవీరాలాపమపుడు • కర్ణామృతమై
తనమూర్ఛఁ బోఁదొలంచిన
వనితామణి సరళ లేచి • వాత్సల్యముతోన్. 93

క. ఔరా మత్కులభూషణ
యారా శౌర్యావతార • యారాతండ్రీ
యీరాణీబోఁటి సుతుం
డేరాజునకుండు నతఁడె • యిలధన్యుఁడురా. 94

క. పదియాఱేఁడుల వాఁడవు
కదనంబొకసారి యేనిఁ ♦ గనియెఱుఁగవు నే
నదనెఱిఁగి నీకుఁదెలిపెదఁ
బదపోదమురమ్ము పుత్రి ♦ ప్రస్తుతిపాత్రీ. 95

తే. అనుచుఁదనయుని నోదార్చ ♦ జననిఁజేరి
చెప్పఁగానంత దుఃఖమ్ము ♦ చేతఁగలఁగి
కన్నులను నీరుకాల్వలై ♦ కాఱుచుండ
భద్రివాపోయె నిట్టులా ♦ పదలఁదలఁచి. 96

సీ. కన్నవారలు నన్నుఁ ♦ జిన్ననాఁడే వీడి
చయ్యన నేగిరి ♦ స్వర్గమునకు
వలచినవరుఁడు నా ♦ వలపుఁ జూడకముందె
వీరలోకంబును ♦ జూఱఁగొనియెఁ
పెంచిననాయన్న ♦ ప్రేమమించుకలేక
క్రిందుమీఁదెఱుఁగక ♦ కినిసియాడె
ననుఁజేరనిచ్చిన ♦ న్యాయస్వభావుండు
వైరిచేఁ జెఱవోయెఁ ♦ బోరిలోన
నాత్మహత్యకు నొప్పదీ ♦ యంతరాత్మ
యేమిసేయుదు నెటఁబోదు ♦ నెవరిపాలఁ
బడుదునో దేవదేవా! కృ ♦ పాప్రభావ
యేల నావంటి దౌర్భాగ్య ♦ రాలు జగతి. 97

తే. అనుచుఁ బొక్కెడు భద్రి న ♦ క్కునను జేర్చి
చీరచెఱఁగునఁ గన్నుల ♦ నీరు దుడిచి
ప్రేమదొలఁకెడు చూపుల ♦ మోముఁజూచి
సరళ యిట్లనిపలికె నా ♦ సాధ్వికపుడు. 98

తే. పతిసతులు సర్వమొకట్టై ♦ పరఁగుకతనఁ
బతిప్రతిజ్ఞను నెఱవేర్ప ♦ సతికివలయుఁ
గాన నినుఁ గాచుభారంబు ♦ పూనుదాన
స్వామియాజ్ఞను దలఁదాల్చి ♦ ప్రబలుదాన. 99

తే. అనుచు నిద్దఱఁ దోకొని ♦ యరిగి సరళ
సర్వరక్షకు సర్వాత్ము ♦ సర్వవేద్యుఁ
దలఁచినకొలంది ధైర్యంబు ♦ దళుకులొత్త
రేయిఁబవలును నడచుచుఁ ♦ బోయిపోయి. 100

మ. నటదుత్తుంగతరంగమాలికలతో ♦ నానాజలౌకాళితోఁ
దటభాస్వత్పటు పాదపవ్రజముతో ♦ ధావత్ప్రవాహంబుతోఁ
జటులోద్ధూతవరాంబుశీకరలస ♦ చ్ఛాంతాచ్ఛవాతంబుతోఁ
నటరంజిల్లెడు శ్యామలానదిఁగనెన్ ♦ హర్షప్రకర్షంబుతోన్. 101

ఆ. అంత నా స్రవంతి ♦ చెంత నా మువ్వురు
దివ్యదృశ్యములను ♦ దేవదేవు
మహిమఁ జూచి చూచి ♦ మది సంతసిల్లుచుఁ
గొంతకాలముండి ♦ యంతమీఁద. 102

సీ. అలలపై నెలమి ను ♦ య్యేలలూఁగుచుండెడు
రాజహంసమ్ముల ♦ రహిని మీఱి
చప్పుడింతయులేక ♦ యొప్పుతో నడు నీటఁ
జెరలాడు చేఁపలఁ ♦ జెన్ను మించి
భూరివేగమున గం ♦ భీరజలమ్ములఁ
బాఱు నక్రమ్ముల ♦ భాతిఁ దెగడి
కడలిలోపల నల్ల ♦ కల్లోల మొనరించు
తిమితిమింగిలముల ♦ తెఱఁగుఁ దన్ని

ఱొంతయును జితశ్రీతుల ♦ నీఁదియీఁద
వీరులానది దాఁటిరి ♦ వేడ్కమీఱి
యుద్ధచరితులు భవముఁ ద ♦ రించుకరణి
నద్భుతమువారివారి వి ♦ హారసరణి. 103

తే. దాఁటి శ్యామలనీలీల ♦ ధైర్యధనులు
దైవమునె నమ్మి యూఁతగాఁ ♦ దనరి తనరి
యడవులను గుట్టలను బడి ♦ యలసియలసి
విడక రాత్రియుఁ బవలును ♦ నడచి నడచి. 104

ఉ. కాంచిరి కష్టముల్ సుకము ♦ కావడకుండలు పేనికెప్పుడున్
సంచలనంబు నొందక పవి ♦ శాంతమనస్కత సాధువృత్తితో
మించిన భక్తి నీశ్వరున ♦ మేయునిఁ గొల్వఁగ మీఱలించు బో
ధించుమునీంద్రుచందమున ♦ నెంతయుఁబొల్చెఁ ధరాధరేంద్రముల్.

క. హారావళి యను నాగిరిఁ
జేరంజని సరళసరళ ♦ చిత్రముతోడన్
భూరిమహీధ్రముఁ జూపుచు
నారమణికి భద్రికనియె ♦ నంచితసరణిన్. 106

సీ. నాసెలయేఱుల ♦ స్నానపానమ్ముల
నెలమితో నొనరించి ♦ చెలఁగుఁ డీరు
నాభవ్యతరువుల ♦ శోభిల్లుఫలముల
నాహార మొనరించి ♦ యలరుఁ డీరు
నాగుహాంతరముల ♦ నాగుణాకరులీల
భక్తితో ధ్యానించి ♦ పరఁగుఁ డీరు
నాపాలిశత్రులఁ ♦ జూపువాలనిలీల
మించుసేమమ్మున ♦ మెలఁగుఁ డీర

అనుచుఁ బల్కెడుఁ జూడుమీ ♦ యద్రిరాజు
మనకు భగవంతుఁడే యిట్టి ♦ ఘనునిఁ జూపెఁ
గాన నీమహనీయుని ♦ కడనయుండి
యీవిపత్సాగరముదరి ♦ యింపవలయు. 107

తే. అనుచు నాకొండమీఁదికి ♦ నరిగి యచటఁ
జక్కఁగాఁ బొల్పు నొక పర్ణ ♦ శాలఁ గట్టి
యందు వసియించుచుండిరి ♦ హర్షధాముఁ
డగు పరాత్పరుఁ డేవారి ♦ నరయుచుండ. 108

మ. అటమందారుఁడు ధర్మపాలునగరిన్ ♦ హర్షంబుతోఁ జేరియం
తటభద్రిన్ వెదకించియెచ్చటను ద ♦ త్తన్విన్ బురిన్ గానమిన్
గుటిలాత్మ్రుండని మాళవేంద్రుఁ జెఱన్ ♦ గ్రూరంబుగాఁ బెట్టి తా
నటు నాపట్టణమందె యుండెఁ బ్రజ ♦ హాహాకారముల్ సేయఁగాన్

మాలిని.

మతిజితరిపుసూత్రా ♦ మంగమాంబాసుపుత్రా
ప్రతికవినుతిపాత్రా ♦ రాజరాజేంద్రమిత్రా
అతులగుణపవిత్రా ♦ అచ్ఛతేజోబ్జమిత్రా
సతతశుభచరిత్రా ♦ సజ్జనోద్యానచైత్రా. 110

గద్య.

ఇది శ్రీ పరమేశ్వరకరుణాఫలితలలితకవితాకలిత శ్రీ రామలక్ష్మాంబా బుచ్చివేంకయామాత్యతనూజాత సకలసజ్జనవిధేయ ఆదిపూడి సోమనాథనామధేయ ప్రణీతంబయిన శ్రీ విజయేంద్రవిజయంబను సుప్రబంధంబునందు ద్వితీయాశ్వాసము.

శ్రీ

విజయేంద్ర విజయము.

తృతీయాశ్వాసము.

క. శ్రీవైభవ దేవేంద్రా
కేవల విద్యాపరిచార ♦ కృష్ణమహీంద్రా
పావన గుణగణసాంద్రా
రామకులక్షీరజలధి ♦ రాకాచంద్రా. 1

క. ఆలింపుము మందారుం
డాలీల స్వధర్మపాలు ♦ ననుపమశీలుం
జాలిగొనక చెఱలోనిడి
యేలెన్ మాళవము ప్రజల ♦ కెల్లను బులియై. 2

క. ఆఱేఁడు లిట్లుగడచిన
నాఱేఁడుల ఱేనిసుతకు ♦ హర్షలతకుఁ జే
కూరెను యౌవనరాజ్యం
బేరును వర్ణింపఁగాని ♦ యింపున్నింపెన్. 3

తే. అవయవంబులు స్ఫుటములై ♦ యలరఁదొడఁగె
వింతగా మేనిలోనొక ♦ కాంతిగలిగె
స్వరము హృద్యమ్ముగా మాఱె ♦ సౌరుమీఱె
బాలయీలీల నప్పుడు ♦ కేళిసలిపె. 4

ఉ. చెంగున నెక్కి గజ్జెమును ♦ జేతుల బంతులు దాల్చి యాడెడిన్
మంగళగీత జాతముల ♦ మాటికిఁ బాడుచు వీణె మీటెడిన్
ముంగురు లెంతయుం గదల ♦ ముచ్చటనుయ్యెల లూఁగుచుండెడిన్
న్బాంగిజలాశయమ్ముల వి ♦ నోదము మీఱఁగ నీఁదులాడెడిన్. 5

మత్తకోకిల.

ఎల్లవిద్దెలఁ బుట్టి నిల్లయి ♦ యెంతయుం గరుణాఘనై
తల్లినిన్మఱపించి వెల్గెడు ♦ ధర్మమార్గ వినోదయై
యుల్లమందుఁ బరేశు నెప్పుడు ♦ నుంచికొల్చెడు భక్తయై
యెల్లరుం దను మెచ్చుచుండఁగ ♦ నింతి యొప్పెను ధన్యయై. 6

సీ. ఒకనాఁడు కన్య ♦ యుచితరీతిని దండ్రి
దర్శింప నాతఁడు ♦ దయ దలిర్ప
నమ్మ కూర్చుండవే ♦ హర్షలతాయని
పీఠమ్ము వెట్టించెఁ ♦ బ్రియతనయకు
దానిపైఁ గూర్చుండి ♦ తండ్రి నేనొక మాట
విన్నవింపఁగ వచ్చి ♦ యున్నదాన
ననిన నా యమ్మరో ♦ యది యేమి తెలుపవే
వీనులవిందుగా ♦ విందుఁ దల్లి
యనిన నామె మనమ్ములో ♦ నమలమైన
భక్తి పొరలుచు వచ్చినఁ ♦ బరమపురుషుఁ
దలఁచి కన్నులయందుండి ♦ ధారగాఁగఁ
దొరఁగు హర్షజలమ్ములఁ ♦ దుడిచిపలికె. 7

సీ. బ్రహ్మాండకోటుల ♦ భరియించి సతతమ్ము
కరుణాస్వరూపుఁడై ♦ కాలువాఁడు
సుందరస్వర్గమో ♦ నందనోద్యానమో
కామధేనువొ కాక ♦ కల్పతరువొ

యననలరారునీ ♦ యార్యభూమి సృజించి
యురు కృపామృతమును ♦ గురిసినాఁడు
కూర్మిమైమదిని స ♦ ద్గుణముల నాటంగఁ
బ్రబలులౌ భక్తులఁ ♦ బంపినాఁడు
వారిలోపలఁ బూర్ణశు ♦ భ్రాంశువోలె
వెలుఁగుచున్నాఁడు బౌద్ధుఁడన్ ♦ విమలకీర్తి
ధరణినంతను దయచేతఁ ♦ దడుపఁబూని
సర్వమర్పించి చెలఁగిన ♦ శాంతమూర్తి. 8

తే. అమ్మహాత్ముని బోధామృ ♦ తమ్ముధరణి
నెఱపఁగానెంచి చెల్లెలి ♦ నెమ్మిఁగాంచి
యమ్మ సన్న్యాసురాలవై ♦ యలరుచుండి
ధర్మమంతటఁ జాటునో ♦ నిర్మలాత్మ. 9

తే. అనుచుఁ బంపెనుబరదేశ ♦ మమలకీర్తి
సర్వవినుతుఁడశోకుఁడన్ ♦ చక్రవర్తి
శాక మేకాని మాంసమ్ము ♦ చవిగొనండు
సాదరంబుననెల్లర ♦ నరయుచుండు. 10

క. అతని శిలాశాసనతతి
యతులితమై వెలయుచుండు ♦ నంతటనిపుడున్
వెతకిన నతనిసమానులు
కుతలమ్మున నుండఁబోరు ♦ క్రూరులునృపతుల్. 11

ఉ. ఎందఱురాజు లిద్ధరణి ♦ నేలిరిగారునృపాల కోటిఁబూ
ర్ణేందునిమించి వెల్గెడున ♦ రేంద్రునశోకునిఁ బోలినారెయా
యందమువేఱుచందము ద ♦ యాగుణకందము దానియందునే
కందును జూపఁజాలమిఁకఁ ♦ గల్పశతంబులువేచి చూచినన్. 12

తే. అతఁడు మీ రేలు మగధనే • యప్పుడేలెఁ
గాన మీరమ్మహాత్ముధ • ర్మానుసరణిఁ
జెల్లెలిని నాదరించుచుఁ • జెలఁగవలయు
మాంసభక్షణమును మాని • మనఁగవలయు. 13

తే. పతితపావనభక్తహృ • త్పద్మసదన
సూరులందఱు నభినవా • శోకుఁడను మ
నాదుజనకుని బొగడంగ • మోదమందు
భాగ్యమది నాకుఁగల్గునె • పరమపురుష. 14

ఆ. అనినహర్షలతను • నాదరమ్మునఁ జూచి
యమ్మ! భద్రలేదె • యాదరంప
నేమి సేయువాఁడ • నెక్కుడుఁ జనువాఁడ
ననుచు నువ్విలించె • నవనివిభుఁడు. 15

తే. అంతలో నొక్కఁడరుదెంచి • యధిప! యధిప!
క్రూరమృగములు గ్రామముల్ • దూఱెఁ దూఱె
భూవరుల కార్త రక్షణ • భూషణంబు
కాన వెడలుము వ్యాఘ్రసం • ఘములఁ దునుమ. 16

తే. అనిన వానికి నిదె వత్తు • ననుచుఁ దెలిపి
పంచి హర్షలతం జూచి • బాల! చెపుమ
వ్యాఘ్రమును మాంసహారిని • వసుధనేల
దేవుఁడు సృజించి శౌర్యంబు • దీనికొసఁగె. 17

తే. అనినఁ జిఱునవ్వునవ్వి యోహో • యన్నమిన్న
కన్నతండ్రికి మనమున • నున్నచిన్న
సంశయమ్మును నెగఁజిమ్మ • చతురసరణిఁ
బలికెనిట్టులు వినయమ్ము • దళుకులొత్త. 18

చ. తమతమ జట్టువీడనివి ♦ ధర్మ్ములజంతుల నాజ్ఞపెట్టఁగా
సమద మృగోత్కరమ్ములను ♦ సంసృతిలో సృజియించి దేవుఁడ
క్రమముగఁజేర్చిబొబ్బలమె ♦ కర్మ్ములుగ్రామములందుఁజొచ్చినన్
మముసృజియించెవానిఁదును ♦ మాడఁగ నార్తులయార్తిఁదీర్పఁగాన్

తే. సములనధికులతోఁ బోర ♦ శౌర్యమగును
దీనరైయొంటి దిరిగెడు ♦ దానిమీఁద
కుఱికి వ్యాఘ్రంబుచూపెడు ♦ నుగ్రవృత్తి
క్రౌర్యమగుఁగాక కేవల ♦ శౌర్యమగునె. 20

చ. అనిన మహీంద్రుఁడా మెకను ♦ నమ్మరొ సృష్టినిజూచికాదె యీ
మనుజుఁడు నేర్చుచుండును స ♦ మస్తగుణంబులుగాన మాంసమున్
దినెడుమృగంబులం గనుచుఁ ♦ దేఁకువఁబ్రాణులఁజంపికూరిమిన్
దనకశనంబుచేసికొను: ♦ దప్పనియెంచక మానవుండిలన్. 21

చ. అనినఁగృపా స్వరూపయగు ♦ నాసుతయిట్లను మీనుమీనులన్
దినఁగనుజూచి మానవుఁడు ♦ దెంపునమానవునిన్ భుజించునే
మనకుఁ బరాత్పరుండు పెరి ♦ మన్ దయచేసిన బుద్ధిఁజూపఁగాఁ
జనదె సమస్తకార్యముల ♦ సర్వమెఱింగిన మీకుఁ దెల్పనే. 22

తే. ప్రాణిప్రాణంబు దీయుట ♦ పాపమంచుఁ
దెలియఁడెవ్వఁడు జిహ్వను ♦ ద్రిప్పలేక
నరకమార్గంబులోఁ బడి ♦ సరకుగొనక
వంచనముసేయఁ బూనునీ ♦ శ్వరునిగూడ 23

తే. అనుడుఁ జిత్తంబు పరకృపా ♦ యత్తమగుడు
నమ్మ! నమ్ముము నేనుమాం ♦ సమ్ముదినను
గాని వేఁటనురణమునఁ ♦ గడఁగినపుడు
ప్రాణులను జంపకుండఁగాఁ ♦ బరఁగుటెట్లు. 24

తే. అనిన ధర్మమ్ములన్నియు ♦ నరసినట్టి
పరమకోవిదయగుట వా ♦ భవ్యచరిత
హర్షలత సెప్పె నివ్విధి ♦ నవనిపతికిఁ
జక్కఁగాఁ దెలియునట్లు ని ♦ స్సంశయముగ. 25

తే. క్రూరమృగములఁ వైరులఁ ♦ గూల్చుటరయఁ
బ్రజల రక్షించుటకుఁ గాన ♦ రాజులకును
ధర్మమై యొప్పు దీనిని ♦ దప్పువార
లిందునందును సౌఖ్యమ్ము ♦ లందలేరు. 26

మహాస్రగ్ధర.

జనకా నీవెంట వత్తున్ ♦ సరసరపులులన్ ♦ జంపిచెండాడి తెత్తున్
వనముల్ వేవేగఁ జొత్తున్ ♦ వనమృగతతులన్ ♦ వాలునన్ జీల్చివేతున్
నను నేఁ జెప్పంగఁ జాలన్ ♦ నవనవవిధులన్ ♦ సంచరింతున్ గలంచున్
గనమీరల్ నాదుశక్తిన్ ♦ గడఁగెదసుగతిన్ ♦ గాఢ[illegible]ప్రయాసా
నన్. 27

తే. అనుచుఁ జేలమ్ము నెగఁగట్టి ♦ యాడుచుండు
కొంగుఁ జక్కఁగ దోఁపి ముం ♦ గురులదువ్వి
వేణిఁ జొల్లెముగాఁ బెట్టి ♦ వీరరసముఁ
గ్రుమ్మరించుచు మోమునఁ ♦ గొమ్మనిలిచె. 28

తే. చూచిభూవిభుఁ డామెను ♦ జోద్యమంది
యమ్మ నాచిన్నిముద్దుల ♦ గుమ్మరమ్మ
వేఁటలో నీవు విహరించు ♦ విధముఁ గాంచి
ధన్యుఁ డయ్యెద మత్ప్రియ ♦ తనయ ! యనియె. 29

ఉ. అంతట వారలిర్వురుహ ♦ యంబుల నెక్కి కృపాణపాణులై
వింతగ నందఱుంగనఁగ ♦ వేఁటకు వెళ్ళిరి ధంధణార్భటిన్

బంతములాడుచుఁ శునక ♦ వర్గముఁ బోఁగొని సాధనాళితోఁ
జెంతలముందు వెనకలఁబ్రి ♦ సిద్ధులు బోయలు గొల్చుచుండఁగాఁ

తే. జనకుఁడును బిడ్డయీరీతిఁ ♦ జనివనమ్ముఁ
జొచ్చివిడిసిరి యంతటఁ ♦ జుట్టునుట్టు
హర్షలతచూచి యానంద ♦ మందు మునిఁగి.
తండ్రికిట్టులు పలికె సు ♦ దామయోక్తి. 31

తే. విశ్వపతి మందిరమ్మున ♦ వేడ్క మీఱ
గుండ్రమైపొల్చు బల్లయీ ♦ క్షోణితలము
లీలగా నావసంతుఁడఁ ♦ నూలియిడిన
చారుతరపుష్ప గుచ్ఛమ్ము ♦ భూరివనము. 32

సీ. పలురకమ్ములపూల ♦ పరిమళమ్ములఁగూర్చి
నాసకు నొడగూర్చు ♦ నవ్యసుఖము
పలుతెఱంగుల పక్షి ♦ కులరవంబులఁగూర్చి
వీనులకును గొల్పు ♦ విందుసతము
వివిధవృక్షమ్ముల ♦ వింతగా జతఁగూర్చి
యొదిగించు నిదె నయ ♦ నోత్సవమ్ము
సుమరసమ్ములనెల్లఁ ♦ జోద్యమ్ముగాఁగూర్చి
జిహ్వకుఁ దేనెచేఁ ♦ జిలుకుముదము
చెలఁగి యిట్టులు చిత్రవి ♦ చిత్రగతులఁ
బరమపూరుషమహిమా ప్ర ♦ భావిభవముఁ
దెల్లముగఁ నందఁజేసెడు ♦ తెన్నునందుఁ
జాటుచున్నది చూడుఁడీ ♦ చారువనము. 33

సీ. ఒడలికి నెంతయు ♦ వడగాలిసోఁకుచు
దుమ్మురేఁగ గ్రమ్మఁగ్రి ♦ ష్మమ్మునందుఁ

గాన నభ్యంగన • స్నానమ్ముఁ గొనఁ జే
వనలక్ష్మి చక్కఁగా • వర్షమందు
నెమ్మితోఁ గూర్చుండి • నీరెండలో పలఁ
దడియార్చుకొనె శర • త్సమయమందు
గమగమ వాసనల్ • గ్రమ్ముచుండెడునట్టి
హేమకాలమందు ధూ • పమును బట్టెఁ
దలను నంటిన పొట్టును • దులిపి దులిపి
చిక్కులెడలించుకొనియెను • శిశిరమందు
నెల్లనగలను దాల్చి స • ర్వేశుకరుణ
నెంత మెఱసెనో కనుఁడీవ • సంతమందు. 34

తే. అడవి నార మహద్దశ • యందుఁ జెట్టి
దాని చేఁదన్నుఁ దనచేత • దాని నెలమిఁ
గాచుచుండును వ్యాఘ్రసం • ఘంబు జగతి
నీశ్వరుని సృష్టి వైచిత్ర్య • మేమిచెపుదు. 35

తే. అనెడునంతలోన • నావలనొకవంక
భయముచేత గుండె • బ్రద్దలగుచుఁ
చెట్లమీఁదనుండి • చిన్నపిల్లలతోడఁ
గోఁతులఱచి కొనుచుఁ • గూలెనవని. 36

తే. అంత వ్యాఘ్ర మొకటి • యిచ్చటికరుదెంచె
బోయలదిగోఁ గొట్టు • పులిపులియని
బల్లెములను జేతఁ • బట్టి కేకలువేయ
నపుడు హర్షలతమ • హాగ్రహమున. 37

క. పలకను వాలుం జేకొని
పులికెదుటను నిల్చెనదియుఁ • బొంచి పయికిఁ దా

నలుకమెయి నెగురఁబలుకఁగ
జులుకన గానడ్డమిడెను ♦ సూటిమె ఉయఁగాఁగ. 38

ఆ. ఇట్టు డాలు నడ్డ ♦ మిడె తనకత్తితోఁ
బొట్టజీల్చివైవ ♦ బొబ్బపెట్టి
భూమిమీఁద డొల్లి ♦ పులిప్రాణములవీడె
హర్షలతను బొగడి ♦ రందఱపుడు. 39

క. వీరమణీ ! రావేయని
కూరిమితో వెన్నుదట్టి ♦ కూఁతు శిరముఁ దా
మూరుకొనెను జనాథుఁడు
సారెకుఁగనులందు హర్ష ♦ జలములు రాలన్. 40

తే. అంతరాకన్నె తండ్రికి ♦ నమలభక్తి
మ్రొక్కియిట్లనెఁ బరమేశుఁ ♦ డక్కజముగఁ
బులికి మృదుతరమైనట్టి ♦ పొట్ట నిడెనోఁ
గాననేఁ జీల్చఁగల్గితిఁ ♦ గంటివినుతి. 41

తే. అనెడులోపల బోయలు ♦ వనముఁ దిరిగి
భక్తికొలఁదిగఁ బండులు ♦ పలురకములు
పూవుఁదేనియతోఁ దెచ్చి ♦ మ్రొక్కినిల్చి
యంత భూకాంతుఁడెంతయు ♦ నలరునట్లు. 42

సీ. పనసపండులఁ గోసి ♦ తొనలుగా విడఁదీసి
యుంచె నాకున వాని ♦ నొక్కబోయ
మంచిమామిడిపండ్ల ♦ మించు కత్తినిగోసి
ముక్కలుగాఁ బెట్టె ♦ నొక్కబోయ
వెలఁగపండుల యందుఁ ♦ గల గుజ్జుఁదగఁదీసి
యొక్కచో నిడెను మ ♦ ఱొక్కబోయ

పువ్వు తేనియ వంచి ♦ పొలుపగుదొన్నలఁ
జక్కఁగా నించెఁ దా ♦ నొక్కఁబోయి
యొకఁడు వీచుచు నిలఁబడె ♦ నొక్కవంక
నొక్కఁడేలల వినిపించె ♦ నొక్కవంక
నొకఁడు పలురవములు పల్కె ♦ నొక్కవంక
నొకఁడు విలువిద్దెలను జూపె ♦ నొక్కవంక. 43

ఉ. అప్పుడు తండ్రియుఁ సుతయు ♦ నాఫలముల్ భుజియించుచుండఁగాఁ
జప్పున నొక్క కాఔనుము ♦ చక్కఁగ వారలపైకి దూకినన్
గొప్పననారిఁ గూర్చి యొక ♦ క్రూరతరంబగు బాణరాజ మా
యొప్పులకుప్పనాపెను ము ♦ హూగ్రత దాని లలాటముచ్చిపోన్.

క. గిరగిరఁ దిరుగుచు నిలఁబడి
తొఱఁగెను ప్రాణంబులంత ♦ దుష్టవ్యాఘ్రంబున్
బొరిగొనిన తనసుపుత్రినిఁ
బరమాదర దృష్టిఁ జూచి ♦ వాత్సల్యముతోన్. 45

తే. హర్షలతతల పైఁదన ♦ హస్తముంచి
యిమ్మనూ ఛెండ్లు బ్రతుకవే ♦ యను గుచ్చెత్త
కొండవలె వచ్చి గండమ్ము ♦ కొనకుమంచు
వలెను దాఁ దేలిపోయెను ♦ బాలనేఁడు. 46

తే. అనినఁ జూచితి రా తండ్రి ♦ యాకులలము
తినెడు దీనికి నెంతటి ♦ తెగువ గలదొ
యొకొక్కప్పుడు పులి నేని ♦ నుక్కడంచు
నిలను శౌర్యంబు మాంసహా ♦ రులకె కాదు. 47

ఆ. ప్రబలమైన బలము ♦ పశువులకున్నను
జగతి నిండ శత్రు ♦ చయము లున్న

బుద్ధిబలముచేత ♦ భువిలోన మనుజుండు
వీనినన్ని నోర్చి ♦ వెలయుచుండు. 48

తే. ఎంతబలమున్న శౌర్యమ ♦ దెంతయున్న
నాక్రమణమ్ము చేసిది ♦ యక్కడంగె
నెట్టిబుద్ధిని మనకిడె ♦ నీశ్వరుండు
గాంచి సుఖముల నాతనిఁ ♦ గాంచుకొలుఁడు. 49

క. అనుచు సుఖాలాపమ్ములు
జనకునితోఁ దనయుఁడాడు ♦ సమయమునఘ నా
ఘనముఱిమినట్లు రవములు
మనములు సంచలనమందు ♦ మాడ్కి వినఁబడెన్. 50

కపిరాజవిరాజితము.

పులులిరువంకల ♦ బొబ్బలు వెట్టుచు ♦ భూరిభయంకర రూపములన్
దలఁకకవచ్చెను ♦ ధైర్యవినోదులు ♦ దండ్రియుబిడ్డయుదర్పముతోన్
దలయొకవంకకుఁ ♦ దర్లిరి కత్తులు ♦ దాల్చిహయమ్ముల నెక్కివ
డిన్
జెలఁగుచు బోయలు ♦ సింహనినాదము ♦ సేయుచు వెంటనుగొల్చి
చనన్. 51

ఉ. అక్కడఁ బర్వతంబుపయి ♦ నావిజయేంద్రుఁడు మాతశిక్షచేఁ
జక్కఁగ నెల్లవిద్దెల వి ♦ శారదుఁడై సమరాగమంబునం
దక్కజమైనపాండితిని ♦ నర్జునుమించి ప్రతాపభీష్ముఁడై
యక్కరుణాళునీశ్వరుని ♦ నాదరదృష్టిఁ బ్రవర్ధమానుఁడై. 52

సీ. వీరలక్ష్మి వసించు ♦ విపుల సభాస్థలం
బన వక్షము విశాల ♦ మగుచుఁ జెలఁగ
బ్రహ్మతేజంబును ♦ బ్రహ్మ రంజిల్లెడు
పద్మపీఠంబయి ♦ వదనమొప్ప

నయనాబ్జములు దయా ◆ నాట్యరంగంబులై
యెనలేనికాంతుల ◆ నీనుచుండ
శౌర్యసాగర జన్య ◆ సముదగ్ర వీచికా
ద్వయమన బాహువుల్ ◆ దనరుచుండ
నూరులేమని చెప్పను ◆ వీనులలరి
యారయని తలలూఁచెడు ◆ నట్టి మెఱుఁగు
భవ్యయావన సామ్రాజ్య ◆ పట్టభద్రుఁ
డగుచు వెలుఁగొందె మధ్యంది ◆ నాస్కరువోలె. 53

తే. ఇట్లువిలసిల్లు నావిజ ◆ యేంద్రుఁ డెపుడుఁ
దనకుఁ దల్లియు గురువయి ◆ తనరుచుండె
యన్నివిధముల నరసెడు ◆ నమలమతికి
సరళకతిభక్తి సేవలు ◆ సలుపుచుండు. 53

తే. మఱియు భగవంతు సద్గుణ ◆ మహిమఁదలఁచి
మేనఁబులకాంకురమ్ములు ◆ మించుచుండఁ
గనులహర్ష జలమ్ములు ◆ గాఱుచుండ
నద్భుతానంద పరవశుఁ ◆ డగుచునుండు. 55

సీ. ఒకసారి పరమేశు ◆ నుత్సంగ మబ్బిన
యట్లైన నెంతయు ◆ నలరుచుండు
నొకసారి భగవంతు ◆ నకలంక వాక్యముల్
వినఁబడినట్లైన ◆ వీనులొగ్గు
నొకసారి తనుదేవుఁ ◆ డుద్ధరింపఁగ నెంచి
నట్లైన హస్తమ్ము ◆ లట్లెచాఁపు
నొకసారి తనలోటు ◆ లను స్వామికినిసిన
యట్లైన దుఃఖాగ్ని ◆ యందుఁగ్రాఁగు

నిట్లునిర్మల భక్తిచే ♦ నెనఁగుచుండి
న్యాయమార్గమ్ము లోపల ♦ నడచుచుండుఁ
గరుణయును న్యాయమెచ్చటఁ ♦ గాంచునచట
సర్వమయుఁగాంచి నట్టులు ♦ సంతసిల్లు. 56

తే. ఇట్లు తల్లినిఁ బరమేశు ♦ నెలమితోడఁ
గొలుచుచుండియుఁ దండ్రికిఁ ♦ గలిగినట్టి
దుర్దశఁదలంచి వైరిపై ♦ దూఁకమండు
మాతయాజ్ఞ నిరీక్షించి ♦ మసలుచుండు. 57

క. ఇటులుండఁగ నొకదినమునఁ
దటుకున నరుదెంచి సరళ ♦ తననేత్రములన్
బొటపొట నీరుంగార్చుచు
నటమటతో నిట్టులనియె ♦ నా పుత్రునకున్. 58

చ. తుదిమొదలంట విద్దెలను ♦ దొరపుఁగూరిమి నేర్పినాను నన్
ముదమునఁ దేల్పఁగాఁదగదె ♦ పోయిభవజ్జనకున్ మహాత్మునిన్
మదమునఁబట్టినట్టి కృప ♦ మాలిన యాఖలునోర్చిరాఁగ దే
యిదిచను నీకుఁగాదె విజ ♦ యేంద్ర ! కుమార ! వివేకసాగరా !.

తే. తల్లిదండ్రులవెతఁ దీర్పఁ ♦ దలఁపఁడేని
దైవభక్తిని జిత్తమ్ముఁ ♦ దడపఁడేని
నరులనాజినిఁజీల్చి చెం ♦ డాడఁడేనిఁ
గలుగనేటికి క్షత్రియ ♦ కులమునందు. 60

సీ. ఈవిజయేంద్రుఁడే ♦ యెల్లవిద్దెలఁదేఱి
ఖ్యాతి నద్దిక్కులఁ ♦ గాంచునంచు
నీ విజయేంద్రుఁడే ♦ యెంతయు శౌర్యంబుఁ
జూపివైరులఁ దెగఁ ♦ జూచునంచు

నీ విజయేంద్రుడే ♦ యిలమితో దీనులఁ
బోషించినసత్కీర్తిఁ ♦ బొందునంచు
నీ విజయేంద్రుఁడే ♦ యీశ్వర భక్తిలో
నిరతుఁడై ధర్మాన ♦ నెగడునంచుఁ
జెప్పుచుండిన నీతండ్రి ♦ చెఱనుబడియె
నతని విడిపించి తెచ్చుట ♦ యర్హమయ్యె
పూతచారిత్రమును జాటఁ ♦ బోఁగదయ్యె
యిద్ధగుణసాంద్ర నావిజ ♦ యేంద్ర! చంద్ర! 61

క. అనినన్ జేతులు మోడిచి
జననీ నీయాజ్ఞ మీఱఁ ♦ జాలకయుంటిన్
గొనకీనాఁటికిఁ గలిగెను
జననము సఫలమ్మునొందు ♦ సమయము నాకున్. 62

ఉ. మజ్జనకుం గృపామయుని ♦ మాన్యచరిత్రునిఁ బట్టినట్టియా
సజ్జనవైరిపై నడచి ♦ సంగరమందు జయించి తండ్రినీ
పజ్జకుఁదెచ్చి మ్రొక్కెదను ♦ భావములోఁ బరమేశు నెంచుచున్
మజ్జననీ కృపామతిని ♦ మాటికి దీవెనలిచ్చి పంపుమా. 63

తే. అనుచు హర్షాశ్రుధరమ్మును ♦ నాఁపలేక
కనుల సంతోషబాష్పముల్ ♦ గ్రమ్ముచుండ
జనని పాదాబ్జములవ్రాలె ♦ నరశ్రయుపుడు
దీవెనలొసంగ చిట్లని ♦ లేవనెత్తె 64

క. లెమ్మా విజయేంద్ర వడిన్
దెమ్మా నీజనకునిటకు ♦ దీవెనలంగై
కొమ్మా నాప్రియతనయా
పొమ్మా దేవుండునిన్నుఁ ♦ బ్రోచు నిరతమున్. 65

తే. వంగనేలుచునుండుమ ♦ ద్భ్రాతశౌరి
సంగరాంగణభీముండు ♦ సరగనతనిఁ
జేరి పోరికిఁబురికొల్పి ♦ భూరిజయము
గొమ్ము నాపుత్త్రరత్నమ ♦ పొమ్ము పొమ్ము 66

తే. అనిన దట్టినిఁగట్టిదే ♦ హమ్మునంటఁ
గవచమును జుట్టి తలపాగ ♦ గట్టి బాహు
పురులఁ దగిలించుకొనిపాద ♦ ములకువంచి
రక్షలనుగూర్చి పరమేశు ♦ రక్షవేఁడి. 67

తే. ఒక్కభుజమునఁ జాపంబుఁ ♦ జక్కఁదాల్చి
బాణములపొది మఱియొక ♦ వైపుఁగట్టి
యొక్కచేతను గత్తిమ ♦ ఱొక్కచేత
డాలుగీలించి వెడలెన ♦ బ్బాలుఁడార్చి. 68

తే. వెడలి యివ్విధిగిరిదిగు ♦ వీరవరుఁడు
ధరణిపయి క్రాలుమదగజేం ♦ ద్రమ్ముఁజూచి
యేచి మేరువుడిగ్గు మృ ♦ గేంద్రుకరణి
భూరిశౌర్యావతారమై ♦ పొల్చుచుండె. 69

సీ. అటహర్షలతతాను ♦ హయమెక్కి వేఁటాడు
తఱిఁబులింగని తేజి ♦ కరముబెదరి
భట్టుననుఱికెను ♦ బాణవేగమ్మునఁ
బట్టనెవ్వరికిని ♦ వశముగాక
రాళ్ళుఱప్పలఁగాని ♦ ముళ్ళుగుండ్లనుగాని
సరకుసేయకపాఱె ♦ సరభసమునఁ
బరువెత్తి యిట్టులు ♦ ఘట్టునఁబడఁదోసె
నామెననంతట ♦ నదియుఁగూలె

నంతలోపల వ్యాఘ్రంబ ♦ దట్టివచ్చి
యొక్క పెట్టున దానిపై ♦ కుఱికిపట్టి
గోళ్ళతోఁజీల్చి రక్తంబుఁ ♦ గ్రోలుచుండె
మూర్ఛలోపల నక్కన్య ♦ మునిఁగియుండె. 70

క. అత్తెరువున విజయేంద్రుం
డత్తఱిఁ బోవుటనుబట్టి ♦ యప్పులినేసెన్
దుత్తుమురై యిలఁగూలఁగ
నిత్తెఱఁగుననుండుఁ గాదె ♦ యీశ్వరుమహిమల్. 71

ఉ. అవ్విజయేంద్రుఁ డంతఁగనె ♦ నావలబోరలఁ బడ్డదానికా
పెవ్వరులేని దానిఁబర ♦ మేశ్వరుఁడేగతి యంచుమూర్ఛతో
నవ్విధినుండు దానిఁ దన ♦ హస్తమునందిడి ఖడ్గమప్పుడున్
నివ్వెఱఁగొల్పు దానిఁ గడు ♦ నెత్తుటఁదోఁగుచునుండు దానిఁ దాన్

ఆ. చూచియోర్వలేక ♦ చువ్వతెఱఁగున
నొక్క పరుగులోన ♦ నెక్కి కొండఁ
దల్లిభద్రిలకును ♦ దానిట్టులనియెను
జాలివొంది యపుడె ♦ చనెడునట్లు. 73

తే. అమ్మ! యొకకొమ్మ చెప్పంగ ♦ నలవికాదు
మూర్ఛమునిఁగిన దక్కటా! ♦ బోరలఁబడి
గుజ్జమును బట్టి యొకపులి ♦ గొఱుకుచుండఁ
జంపితిని మీరు నామెర ♦ క్షింపవలయు. 74

తే. అనిన నాతని మెచ్చుచు ♦ నాక్షణంబ
కొంతజలమును వస్త్రముల్ ♦ గొన్నిగొంచు
సరళయును భద్రిలావీరు ♦ సరణిఁజనిరి
హర్షలతయున్న చోటికి ♦ నతిరయమున. 75

తే. అంత విజయేంద్రుఁ డవ్వారి ♦ యనుమతిఁగొని
తండ్రి విడిపించు కోరిక ♦ తన్నుఁదఱుము
నీశ్వరుని భక్తిఁ దలఁచుచు ♦ హృదయసీమ
వంగదేశపు మార్గంబు ♦ పట్టిచనియె. 76

తే. అంత భద్రయు సరళయు ♦ హర్షలతను
జేరి మెల్లఁగ నక్కన్య ♦ చేతనున్న
ఖడ్గమును దీసి దాఁచిరి ♦ గాలిసోల్వ
వెలికలఁ బరుండఁ బెట్టిరి ♦ విసరి రప్పుడు. 77

తే. భద్ర తడిబట్టచే నామె ♦ వదనమెల్ల
దుడిచెఁ జక్కఁగ రక్తమ్ము ♦ గారఁగినట్టి
చోటులెల్లను గడిగెను ♦ శుభ్రముగను
దెల్లముగ హర్షలతయని ♦ తేటపడియె. 78

తే. అప్పు డాశ్చర్య మగ్నయై ♦ హర్షలఁగను
జూచు భద్ర మొగమ్మునఁ ♦ జూడ్కి నిలిపి
సరళ పల్కెను నో భద్ర ♦ సరగఁ దెల్పు
మీమె యెవ్వరో వినెదనే ♦ నెలమి మీఱ. 79

తే. అనిన సరళకు నిట్లనె ♦ నమ్మ! వినుము
ఈమె నా మేనగోడలే ♦ నేమి చెప్పుదు
దీని మూఁడవ మాసానఁ ♦ దీనితల్లి
పెట్టి నాయొడిలోపల ♦ పెద్దదీని. 80

తే. ఏను విడనాడి వచ్చిన ♦ నీశ్వరుండు
మరల నాయొద్దకే తెచ్చి ♦ మహిమఁ జూపె
నదిగొఁ గన్నులు దెఱచెనా ♦ యాసపడుచు
నున్నదొక యింత త్రాగింతు ♦ నుదకమిపుడు. 81

తే. అనుచు నీరును ద్రాగింప ♦ హర్షలతయుఁ
దెల్వి చక్కఁగ వచ్చినఁ ♦ దేజిచూచి
భద్ర నత్తాయనుచుఁబిల్చి ♦ పడెను మీఁద
నత్తయును గౌఁగిలించెను ♦ హర్షలతను. 82

తే. అప్పుడన్యోన్యమును వార ♦ లగపఱచిన
యచ్చమౌ ప్రేమఁ గనుఁగొని ♦ యమలసరళ
ప్రేమసాగరుఁ బరిపూర్ణ ♦ విమలచరితు
సర్వసాక్షిని సర్వేశు ♦ సంస్మరించె. 83

ఆ. అంత భద్రనడిగె ♦ నా హర్షలతయప్పు
డత్తయెవ్వరీమ ♦ హాత్మురాలు
చెప్పవమ్మ యీవి ♦ చిత్రమ్ములెల్లను
విశ్వవిభుని మహిమ ♦ విశదపడఁగ. 84

చ. అనుటయు భద్రయిట్లనియె ♦ హర్షలతా వినుమీమె ధర్మపా
లుని వరపత్ని యీ సరళ ♦ లోకములోపల నీమెఁబోలు సా
ధ్విని గనలేమునిన్నిటను ♦ దీప్తిఁగనుండిన యీపులిన్ వడిన్
దునిమిన వీరుఁడీసతిసు ♦ తుండసమానపరాక్రముండిలన్. 85

క. అను మాట వినినతోడనె
ఘనభక్తిని సరళపాద ♦ కంజాతములన్
దనశిరమిడి మందారుని
తనయామణి హర్షలతకృ ♦ తజ్ఞతఁదెలిపెన్. 86

ఆ. అపుడు హర్షలతను ♦ ననుపమప్రీతితో
నెత్తియమ్మ వచ్చి ♦ తేలయడవి
ననుచు సరళయడుగ ♦ నబ్బాలవినిపించె
జరగినట్టి కతను ♦ సంగ్రహముగ. 87

తే. అంత నాముష్కరునుగూడి • యద్రిమీఁది
కరిగి సుఖముండిరిచ్చటఁ • గానలోన
సార్వభౌముఁడు వేఁటాడి • సరగవచ్చి
యెంత వెతకిన సుతజాడ • యింతగనమి. 88

ఉ. ఆసనిరాశఁ జేసికొని • హాయని వంతమునింగి యీశ్వరా!
యీసుననేను జల్పిన వె • యివ్విధి నన్ను దురంతచింతలోఁ
ద్రోసెనుగాని హర్షలత • దోస మెఱుంగదు దాని నేలొకో
గాసిలి యార్వవ్యాఘ్రపుము • ఖంబునఁ ద్రోసితివకటా విధీ.

తే. అనుచుఁ జింతాభరమ్మున • నడలియడలి
చేరియోదార్చు వారలె • వ్వారులేమి
సార్వభౌముఁడు గర్వమ్ము • సర్వముడిగి
వచ్చి చేరెను మాళవ • పాలుపురము. 90

మాలినీ. సరసవినుతిరక్తా • సాధుసక్తానుసక్తా!
దురితతతివిముక్తా • దుఃఖశాంతి ప్రసక్తా!
పురజన హితసూక్తా • పూతసంతోషభోక్తా!
పరమపురుషభక్తా • పావనాచారయుక్తా! 91

గద్య. ఇది శ్రీపరమేశ్వర కరుణాఫలిత లలిత కవితాకలిత శ్రీ రామలక్ష్మాంబా బుచ్చివేంకయామాత్య తనూజాత సకల సజ్జనవిధేయ ఆదిపూడి సోమనాథ నామధేయ ప్రణీతంబయిన శ్రీ విజయేంద్ర విజయం బను సుప్రబంధంబునందుఁ ద్వితీయాశ్వాసము.

శ్రీ

విజయేంద్ర విజయము.

చతుర్థాశ్వాసము.

క. శ్రీయుత సుగుణకలాపా
వ్యాయామాదిక వినోద • వర్ణనభూపా
న్యాయాచరణ దిలీపా
నాయకకులదీప సూర్య • నామోత్క్షేపా. 1

తే. అవధరింపుము విజయేంద్రుం • డవ్విధింజని
వంగదేశపు మధ్యాన • వఱలుచుండు
రంగపురి పేరం బరంగెడు • రాజధాని
మోదమునం జొచ్చినడువీధిం • బోవుచుండ. 2

సీ. ఎవ్వండొకో యివ్వీరుం • డివ్వీటికరుదెంచె
నివ్వచ్చుం దలంపించు • విధమువాండు
రాజపుత్రునిబోలె • రంజిల్లుచున్నాండు
ఎక్కనశ్వంబేల • చిక్కదోకొ
బుగ్గలమీందను • బొల్చెడునునుకాంతి
బ్రహ్మచర్య ప్రభా • వమును దెలిపె
మోమున మనరాజు • పోలికయున్నది
దగ్గఱచుట్టమై • తనరునేమొ

యనుచు జనులాడుకొనుచుండ ♦ నరిగి యరిగి
నగరుఁ జేరెడు సరికి నా ♦ నగరవిభుఁడు
హర్మ్యమందుండి యవ్వీరు ♦ నట్టిచూచి
తోడితెమ్మని తనమంత్రి ♦ తోడఁ దెలిపె. 3

తే. అంతసచివుఁడు పఱతెంచి ♦ యర్హమైన
గౌరవ మొసంగి యతని భూ ♦ కాంతుకడకుఁ
దేఁగ నరపతి గద్దియ ♦ దిగ్గనడిగెఁ
జేతులను మోడ్చి యల్లుఁడు ♦ చెంతనిలిచె. 4

తే. అంతనరపతి యాతని ♦ నల్లుఁడనుచుఁ
దెలిసియుండని కతమునఁ ♦ దలఁకి తలఁకి
యయ్య మీరెవ్వరని పర ♦ మాదరమున
నడుగ విజయేంద్రుఁ డెలమితో ♦ ననియె నిట్లు. 5

తే. మాళవము జన్మభూమి నా ♦ మాత సరళ
నన్ను విజయేంద్రుఁ డందురు ♦ విన్నవింతు
ధర్మపాలనరేంద్రుండు ♦ తండ్రి యనిన
గట్టిగా మామ యల్లునిఁ ♦ గౌఁగిలించె. 6

తే. ఇట్టులాలింగన మొనర్చి ♦ యెలమితోడ
నల్లునకుఁ బీఠ మొసఁగియ ♦ నంతరమున
దొర్లివచ్చెడు దుఃఖమ్ము ♦ తోడ నృపతి
చెలియ లెక్కడ నున్నది ♦ తెలుపు మనిన. 7

తే. విభుఁడు చెఱవోయె భ్రాత దాఁ ♦ బేడియయ్యె
నెచట నుండిన నేమయ్యె ♦ యీశ్వరుండె
తనకు గతి యని యొకయద్రిఁ ♦ దలమునందుఁ
జలుపుచున్నది యజ్ఞాత ♦ చర్య నేఁడు. 8

చ. చెలియలిభర్తకీడెపుడుఁ ♦ జేసియెఱుంగనిభూమిభర్తలో
పలఁబరమేశునిందలఁచి ♦ పాఁడిదొఱంగనిన్యాయభర్తదా
యలచెఱలోనఁబడ్డవల ♦ దావిడిపింపఁగఁజెప్పమయ్యభూ
తలమునసేమిశాశ్వతము ♦ ధర్మముఁబాసియడంగియుంటకున్. 9

చ. అనువిజయేంద్రుపల్కులకు ♦ నాత్మనునొచ్చినృపాలుఁడిట్లనెన్
వినుతగరాధరాధరము ♦ వీఁకనుదాకిఁజయంబుగాంచునే
యనలముమీఁద నామిడుత ♦ యట్టుకడంగినఁద్రుంచకుండునే
మనమననెంతయారిపున ♦ మానుషతేజముముందునల్లుఁడా. 10

క. రారాజుపేరుఁ జెప్పిన
నేరాజును మనకుఁదోడు ♦ నీయఁగఁడఁగునే
యూరక తెగియించినచో
ఘోరమ్ములు గల్గుఁగాక ♦ కొనముట్టుదుమే. 11

తే. అనిన విజయేంద్రుఁ డాగ్రహా ♦ యత్తుఁడగుచుఁ
బ్రళయచండాగ్ని వలెమండి ♦ పదుచుఁ బలికె
నాత్మగౌరవ మొకయింత ♦ యైనలేదె
యకట! క్షాత్రము పడుగంపె ♦ నవనియందు.

చ. బలములనిమ్మ సేనదరి ♦ భవ్యపరాక్రమశేఖిశోభిలన్
ప్రళయకృశానుకైవడిఁ బ్రి ♦ భాచిభవంబునసార్వభౌమ
నలమడియించినాజనకు ♦ నర్మిలిఁదెచ్చెదఁజూడులీలగా
బలెబలెయంచు నందఱు న ♦ భాస్థలులన్ గొనియాడునట్లుగాన్.

తే. అనిననల్లుని యుత్సాహ ♦ మునకు మెచ్చి
యోర! విజయేంద్ర నీబోఁటి ♦ వీరుఁజూచి
విజయలక్ష్మివరింపదే ♦ విమల చరిత 14
కాని సామమ్మునకు మొదల్ ♦ గడఁగవలయు.

తే॥ అనుచు విజయేంద్రుఁ డిట్లనె ♦ నవనిపతికి
బలములకు శిక్ష నేర్పుచు ♦ భవ్యసరణిఁ
గొంతకాలము గడపుదు ♦ నింక లోన
నరిమనోగత మెఱుఁగ నా ♦ ననిన శౌరి. 15

మత్తకోకిల.

న్యాయశీలుని ధర్మపాలుని ♦ న్యాయమే చెఱఁబెట్టఁగాన్
హేయమైతము స్వచ్ఛకీర్తికి ♦ నిట్టి గూర్చెఁ గళంకముల్
న్యాయమార్గము దప్పువారల ♦ కాపదల్ ఘటియిల్లెడున్
నాయనుంగు మఱందిఁ జేయుము ♦ నాకబంధ విముక్తుఁగాన్. 16

ఆ॥ ఇట్లు సార్వభౌము ♦ నెచ్చరించెడు నట్లు
కమ్మ వ్రాసి పంపి ♦ కడఁకఁ జూప
సైన్యచయము నెల్ల ♦ సంశిక్షితము సేయ
నల్లు వశము సేసి ♦ యలరుచుండె. 17

సీ॥ అటఁ జక్రవర్తి దా ♦ నంతఃపురములోన
నొంటిగా నుండుచు ♦ నోర్వలేని
దుఃఖాగ్నిలోఁ బడి ♦ దొరలుచు నటునిటు
వాపోయె నిట్టులు ♦ వసుమతీశ
సర్వమంగళ వాసె ♦ సర్వమంగళములు
నామెతోనే పాసె ♦ నాకు నవని
భద్రినవ్విడ నాపె ♦ భద్రిమ్ములెల్లను
నాఁటితోనే వీడె ♦ నాకు ధరణి
హర్షలత యేఁగ నాకున్న ♦ హర్షమెల్ల
యూడ్చుకొనియెఁగ నయ్యయో! ♦ యొంటినైతి
సార్వభౌమాంక మేల నా ♦ శౌర్యమేల
యుర్వి నాబోఁటి దౌర్భాగ్యుఁ ♦ డున్నవాఁడె. 18

క. అనివార్యకల పడుచుఁ జెడు
జనపతిపతికడకు వంగ ◆ జననాథుని క
మ్మను దెచ్చి యిచ్చెనొక్కఁడు
మనమటు సరలించి చదివె ◆ మందారుండున్. 19

తే. చదివి యందలి సత్యంబు ◆ చక్కనరసి
ధర్మపాలుని శీలంబుఁ ◆ దలఁచి తలఁచి
యితసి నిప్పుడు వదలన ◆ గేస్తుసెల్లఁ
జులక్కనగఁ జూతురనుచుఁ దా ◆ నుల్కి యుల్కి. 20

తే. శౌరితోఁబోరి కొందునే ◆ స్వర్గసుఖము
నంతతో వెతలన్నియు ◆ నంతరించు
ననుచు నిశ్చయమును జేసి ◆ కోని విభుండు
లేఖయొక్కటి శౌరికీ ◆ లీల వ్రాసె. 21

తే. ధర్మపాలునిఁ బణముగా ◆ ధరణినొడ్డి
తొడరుచున్నాను సంగర ◆ ద్యూతమునకు
నీకు నీక్రీడలోపల ◆ నేరుపున్న
గెలిచికొనిపొమ్ము మఱదినిఁ ◆ బలుకు లేల. 22

తే. అనుచు వ్రాసిన కమ్మను ◆ నతిరయమున
శౌరికడ కంపి రణధీరుఁ ◆ జేరఁ బిలిచి
యాజికిని సేనలను గొల్వ ◆ నాజ్ఞయొసఁగి
యంతిపురిలోన నుచితకృ ◆ త్యములనుండె. 23

తే. అచట నొకనాఁడు సరళ దా ◆ నద్రిమీఁద
హర్షలత భద్రిలను గూడి ◆ యలరుచుండి
సుతుఁడు దలఁపునకును రాఁగ ◆ శుద్ధచరిత
యిట్లు పలుకంగఁ దొడఁగెను ◆ నెంతయుఁ దమి. 24

ఉ. "నీతులఁదూఁగు మజ్జనకు ♦ నిట్ల విడిపింపఁగ చూమఁ జేసెనే
మాతరొ! వారిసేనలన ♦ మానుషరీతినిఁ జించి నైరులన్
చేతులతీఁటఁబోఁ జమరి ♦ చెచ్చెర గెల్చెదఁ దండ్రిగారితో
సీతటిఁ జేరి పొల్చెదను ♦ నిర్మలభక్తిని దేవుఁ గొల్చెదన్." 25

చ. అనుచుఁ బ్రతాపముల్ వలికి ♦ యీసుతుఁడే గను నేఁటిదాఁకనా
తని తెలుఁగేమియున్ గనము ♦ తాలిమిదూలఁగఁ జొచ్చె దేవుఁడే
తనకరుణా సువృష్టిని స ♦ దాతనభక్తులఁ బ్రోచుచుండునా
తనిపయి భారమెల్లనిడి ♦ ధైర్యముపూనుట యర్హమెమ్మెయిన్.

తే. అనుచుఁ గనులనుమూసితా ♦ నతులభక్తి
విశ్వసాక్షిని హృదయాబ్జ ♦ వీథియందుఁ
గాంచి సంతోషమగ్నుఁడై ♦ క్రాలుచుండె
హర్షలత యప్పుడొంటిగా ♦ నవలికరిగి. 27

సీ. ఒకరావృక్షముక్రింద ♦ నొంటిగాఁ గూర్చుండి
తండ్రిదుర్దశలను ♦ దలఁచి తలఁచి
ననుఁబాసి నాతండ్రి ♦ ఘనశోకవహ్నిచేఁ
గ్రాఁగుచుండఁగ నాకుఁ ♦ బ్రాణమిడిన
రాకొమారుఁడువోయి ♦ రణమునకైపిల్వఁ
గోపశోకమ్ములు ♦ గొలఁదిమీఱ
నెట్లుదా నడరునో ♦ యీవిజయేంద్రుండు
భండనమ్మున నెట్లు ♦ ప్రజ్వరిలునొ
యీశ్వరా! వీరికిద్దఱ ♦ కెవ్విధమున
హానిరాకుండ రక్షింపు ♦ మమితతోష
సర్వసజ్జన పరితోష ♦ శాంతిభూష
దండములొనర్తు నీకిదె ♦ ధర్మవేష. 28

ఆ. అనుచు హర్షలతయు ♦ నానరశాదేవి
వేలువేలు చోట్ల ♦ విశ్వవిభునిఁ
గొల్చుచుండ భద్ర ♦ కుంస్మ్రఁదాన్రాకవంక
విమలభక్తిదేవు ♦ వేఁడెనిట్లు. 29

తే. హర్షలత విజయేంద్రున ♦ ర్థాంగియగుచు
నలరుచుండఁగఁ జూచుభా ♦ గ్యమ్ముమాకుఁ
ద్వరఁగఁ దయచేయవే దేవ ♦ ధర్మభావ
శుభ్రకీర్తిరమాధవ ♦ సుప్రభావ. 30

క. ఇవ్విధి నాముప్వురుఁగడు
మవ్యపుభక్తిం బరేశు ♦ మదిఁగొల్చుచుఁ దా
న్మెవ్వగ వగలం బొందక
యవ్విభు కరుణాసువృష్టి ♦ నలరిరిగిరిపై౯. 31

ఆ. అంతవంగఁ బొల్చు ♦ నారంగపురమున
సార్వభౌము కమ్మ ♦ శౌరిఁజేర
నతఁడు దానిఁజదివి ♦ యతికుపితుండయి
యల్లునకును జూప ♦ నాతఁడాగ్రి. 32

చ. దిరదిరభూమి తాఁ దరుగు ♦ తీరున ఘోటకధాటిఁ గొల్పెద౯
సరసరవైరి శీర్షణముల ♦ సంగరభూమిని డొల్లనేసెద౯
బిఱబిర శత్రుమధ్యమున ♦ భీష్ముని మాడ్కి కలంచి మించెద౯
బొరిఁబొరి హూషణనీరముల ♦ పూరము నీకనులందుఁ గొల్పెద౯.

తే. అనుచు వీరావతారమై ♦ యడరునట్టి
యల్లువెన్నును దట్టియో ♦ యార్యవినుత
సేనలను రెండు భాగముల్ ♦ సేసియిడుము.
ఇద్దఱుఁజెలంగినడపుద ♦ మిద్ధగతుల. 34

తే. అనుచు మామయెఱింగింప ♦ నల్లుఁ డరిగి
సకలసైన్యంబులను రెండు ♦ సమములైన
వ్యూహములుగాను దీరిచి ♦ యోధవరుల
కెచ్చరిక దెల్పి శౌరిని ♦ హెచ్చరించె. 35

ఉ. అప్పుడు శౌరి శౌరిక్రియ ♦ నద్భుతరీతి నలంకృతాంగుఁడై
చప్పనహేషతోఁ జెలఁగు ♦ చారుహయంబును నెక్కి కాంతితో
నొప్పెడు చంద్రహాసమును ♦ యోధులు మెచ్చఁగఁ జేతఁ దాల్చి తా
నప్పునఁ గోరుసేనలకు ♦ నాజ్ఞయొసంగెను ధాటితోఁ జనన్. 36

తే. అప్పుడు భేరీవిరావముల్ ♦ హర్షమొసఁగఁ
బటహకాహళరవములు ♦ పర్వమిడియె
వీరభట సింహనాదముల్ ♦ వేడ్కఁ గొలిపెఁ
జటులతరధాటితో నేగ ♦ సైన్యచయము. 37

క. అంతన్విజయేంద్రుఁడు దా
నెంతయుఁ బ్రవిమలపుభక్తి ♦ నీశ్వరు మదిలోఁ
జింతించి యుద్ధమునకై
స్వాంతమ్ముడరంగ నపుడు ♦ సన్నాహుండై. 38

ఉ. చెంగున నెక్కి గుఱ్ఱమును ♦ జేతను ఖడ్గము దాల్చి సేనలన్
సంగరధాటికిం గొలిపి ♦ చారుతరంబగు ధంధణార్భటిన్
బొంగుచు వెంట నంటిచనె ♦ భూరిపరాక్రమ రేఖశోభిలన్
సింగము హస్తిపైఁ జనెడు ♦ చెన్నున వీరుల నెచ్చరించుచున్. 39

తే. శౌరివిజయేంద్రులివ్విధి ♦ సమరమునకు
వచ్చువిధమును విని సార్వ ♦ భౌముఁడంత
వీరరణధీరు విజయేంద్రు ♦ పైకినుఱుకఁ
బంచి శౌరినిఁ దాఁ దాఁక ♦ నెంచి యపుడు. 40

ఉ. తెల్లని తేజి నెక్కి కడుఁ ♦ దెల్లని దుస్తులఁ దాల్చి మేనిపైఁ
దెల్లని కాంతులీనునాక ♦ దివ్యతరంబగు ఖడ్గమూనితన్
గొల్లఁగ సేనలెంతయును ♦ గొల్వఁగ నేగెను ఢంఢమార్భటిన్
జల్లున వైరిగుండెలు వ ♦ సన్ బగులంగను శౌర్యమూర్తియై. 41

క. తనవెంటను రణధీరుఁడు
గొని వేలకొలంది బలముఁ ♦ గుపితుండగుచున్
ఘనుఁడగు విజయేంద్రునిపైఁ
జనియెన్ క్షోణీతలంబు ♦ చలియించు గతిన్. 42

ఆ. చక్రవర్తి సేన ♦ చనుదెంచెనో లేదో
శౌరియడరుఁడనుచు ♦ సైన్యములకు
నాజ్ఞ సేసి తాను ♦ నత్యంత శౌర్యంబుఁ
జూపఁదొడఁగె రిపుల ♦ యేపుదఱఁగ. 43

చ. నిముసములోన శీర్షములు ♦ నిండె రణాంగణమందు నెత్తురో
యమితముగాఁ బ్రవాహమయి ♦ యంతటఁ బాఱఁగఁ జొచ్చె నేలపై
సమదగజంబులుం దొరలెఁ ♦ జప్పునఁ గూలెను ఘోటకావళుల్
పరిమదము మీఱ శౌరితన ♦ భవ్యబలంబును మెచ్చె నార్చుచున్. 44

చ. అదిగని సార్వభౌముఁడు మ ♦ హాగ్రహమున్ వహియించి యద్దిరా
మదమని యార్చి ఘోరముగ ♦ మార్కొని తానులు మాడఁ జొచ్చినన్
జెదరెను వైరి సైన్యములు ♦ చెచ్చెర శౌరినిఁ బట్టె నాతఁడున్
మొదలకవాల్చి శీర్షమును ♦ మేదినిఁ జూచుచుఁ బోయె దాయతోన్.

తే. ఇట్లు శౌరినిఁ జెఱఁగొని ♦ యొసక మొసఁగ
సార్వభౌముఁడు రణధీరు ♦ సలుపు దురముఁ
గనెడు వేడుకనావంకఁ ♦ జనియె నౌర!
జయము చింతల మఱపింపఁ ♦ జాలును గద. 46

చ. అటు రణధీరుఁ డుగ్రుఁడయి ♦ యవ్విజయేంద్రుని దాఁక నాతఁడున్
బటుతర బాహుశక్తియును ♦ భవ్యపరాక్రమ లీలఁ జూపినన్
బటిమను వీడి చేవచెడి ♦ పాఱెను ఫౌజులు దండనాథుఁడున్
గటకట! యెట్టిపాటనుచుఁ ♦ గ్రచ్చఱసేన మరల్చె నాజికిన్.

తే. మేఘములఁ బోలెఁ గ్రమ్ముచు ♦ మీఁదికెగసి
వచ్చు వైరులకును జండ ♦ వాయువట్లు
లేచి పోఁద్రోసి యవ్విజ ♦ యేంద్రుఁ డార్చె
మాతుఱాఁ డొక్కఁడెంత చింతిల్లి ♦ మరలఁద్రోసె. 48

తే. కొండవలె మీఁదఁ బడుశత్రు ♦ కోటికెల్లఁ
దాను శతకోటివలె నిల్చి ♦ తఱిమి వైచి
పాఱ్చె నవ్విజయేంద్రుఁడు ♦ భూరియశుఁడు
మరగియును వైరిదండుల ♦ మఱలఁ గొలిపె. 49

తే. చీఁకటులు గ్రమ్మినట్టులు ♦ చిత్రరీతి
నన్ని దెసలను శత్రువు ♦ లలమికొనినఁ
బ్రబలతేజంబు చేవానిఁ ♦ బాఱఁద్రోలి
వఱలె విజయేంద్రుఁడా గ్రీష్మ ♦ భానుపగిది. 50

తే. ఎన్ని మాఱులు ద్రోసిన ♦ నన్ని మాఱుల్
తఱుముచుండెడు విజయేంద్రు ♦ ధాటిఁ జూచి
బెగ్గిలిన రణధీరుని ♦ భీతి మాన్చి
సార్వభౌముఁడు శౌర్యంబుఁ ♦ జక్కఁ గొల్పె. 51

ఉ. ఆ రణధీరుఁ డప్పుడు మ ♦ హాహవదోహలుఁడై చెలంగుచున్
జేరి రణాంగణంబు తన ♦ చేతికొలందిగ వైరిసేనలన్
దారుణరీతిఁ గూల్చియుఁ గ ♦ దన్ విజయేంద్రుఁడు పూనితాఁకిన
న్బాఱెను నొక్కఁడే పరుగు ♦ నన్ రణధీరుఁడు భీరుడై వడిన్. 52

తే. అంతనసహాయ శూరుఁడై • యిలరువాని
వీరు నవ్విజయేంద్రుని • విజయసముని
శౌర్యమును మెచ్చి నృపపతి • సత్కరింప
నెంచి యాతనికడకుఁ దాఁ • బంచెనొకని. 53

తే. పంప నవ్విజయేంద్రుఁడు • భవ్యయశుఁడు
దాను గోరినవెల్లను • దారమతిని
నిచ్చుకోరిక గలదేని • వచ్చెదనని
చెప్పిపంపిన మందారుఁ • డొప్పియంత. 54

తే. అతనిఁగొనిరాఁగ రణధీరు • నంపెనాతఁ
డెంతయును వైభవంబున • నిభముమీఁద
సంతసము మీఱఁగాఁ దెచ్చి • చక్రవర్తి
కడకుఁ జేర్చిన నాతఁడు • గడుఁబ్రియమున. 55

తే. చారుతర పీఠమొసఁగియో • శౌర్యజలధి
నిన్నుఁబోలినవీరునే • నెన్నఁడుఁగనఁ
గోరు నీకోర్కెలెల్లను • గూర్తు నిత్తు
నని విజయేంద్రుఁడెంతయు • హర్షమంద. 56

క. చెఱనున్న మాన్యపాలుని
ధరణీధవచంద్ర వదలి • దయఁజూపుమనన్
సరగున శౌరిని నాతని
సరసన్ రప్పించియుంచె • సమపీఠమునన్. 57

ఆ. అంత సార్వభౌముఁ • డవ్విజయేంద్రుని
నెలమితోడఁ గని మ • ఱేమికోర్కె
కలదొ తెలుపుమన్నఁ • గరకంజములు మోడ్చి
నను ననుగ్రహింపు • జనకునొసఁగి. 58

తే. అనిన నాశ్చర్యమగ్నుఁడై ♦ యన్నరేంద్రుఁ
డన్న! నీవంటిశూరునిఁ ♦ గన్నవానిఁ
దెలుపుమన విజయేంద్రుఁడు ♦ దేవవినుము
ధర్మపాలుఁడు నాతండ్రి ♦ ధర్మమూర్తి. 59

తే. అనినహర్షంబు నాఁపంగ ♦ నలవిగాక
గద్దియనుడిగ్గి విజయేంద్రుఁ ♦ గౌఁగిలించి
సింహమున కెప్పుడును భువి ♦ సింహమెకద
పుట్టుననియుబ్బి పల్కుచు ♦ భూవరుండు. 60

తే. తత్క్షణంబున రప్పించి ♦ ధర్మపాలు
నచటి విజయేంద్రునింజూపి ♦ యార్యవినుత
నిన్నుఁజెఱనుండి విడిపింప ♦ నెన్నఁగాని
భూరిశౌర్యంబుఁ జూపిన ♦ పుత్రుఁడిదిగో. 61

తే. అనిన జనకునివరపాద ♦ వనజములను
వ్రాలి విజయేంద్రుఁడానంద ♦ వార్ధిమున్గి
మత్తరోలంబరాజంబు ♦ మాడ్కినున్నఁ
బలికె జనకుండు తనయులే ♦ వంగనెత్తి. 62

ఉ. వింతగ శౌర్యమున్నెఱపి ♦ వీరవరేణ్యులు మెచ్చఁబోరియ
త్యంతముదావహంబగు మ ♦ హాయశముంగడియించి మించినన్
శాంతమహాసముద్రమున ♦ సారెకుఁ దేలఁగఁజేసి తౌరనీ
వెంతటివాఁడవైతి విజ ♦ యేంద్రకుమార వివేకసాగరా ! 63

తే. అనుచుఁగౌఁగిటఁజేర్చియో ♦ యనుఁగుబిడ్డ
భద్రభద్రమ సరళకు ♦ భవ్యయశకు
సేమమాయన వినిసార్వ ♦ భౌముఁడపుడు
వగచుచును ధర్మపాలుని ♦ మొగముఁజూచి. 64

తే. భద్రనడిగెదు నీవనా ♦ భవ్యచరిత
జాడదెలిసినఁ జెప్పవే ♦ సాధువినుత
యనిన నేనెమెఱుంగను ♦ దనయుఁడితఁడు
దెలిసియుండంగ నోపును ♦ దేవయనిన. 65

తే. సార్వభౌముఁడు విజయేంద్రు ♦ సరగఁజూచి
భద్రజాడ యెఱుంగుదే ♦ భవ్యకీర్తి
యనిన భూపాలురిర్వురు ♦ నలరనిట్లు
తెలిపె విజయేంద్రుఁ డంతయుఁ ♦ దేటపడఁగ. 66

క. మీరలుజనకునిఁ జెఱఁగొన
హారావళిఁ జేరియుంటి ♦ మచ్చటనేనుఞ్
జారుమతి మాతసరళయుఁ
గారుణ్యాంబునిధిభద్ర ♦ గడపుచుదినముల్. 67

క. మాతసుశిక్షను బెరిఁగితి
నాతల్లియనుజ్ఞఁ గాంచి ♦ యటరంగపురీ
నేతను శౌరినిఁజేరితి
నీతీరునఁ గార్యజాత ♦ మెల్లనడపితిఞ్. 68

క. ఇంతకు భగవంతునిదయ
యెంతయుఁ గారణముగాన ♦ నెచ్చినభక్తిఞ్
జింతింతము మనమనముల
నింతింతనరాని యట్టి ♦ యీశ్వరుమహిమల్. 69

తే. అనిన నుర్వీశులిర్వురా ♦ యనఘుమెచ్చి
శౌరికెంతయు సత్కృతి ♦ సలిపిరంత
సరళభద్రలఁ గొనిరాఁగ ♦ సంభ్రమమునఁ
బైఁడి యందలముల సార్వ ♦ భౌముఁడంపె. 70

ఆ. అంతఁ జక్రవర్తి • యాధర్మపాలునిఁ
జూచి యిట్టులనియె • శుద్ధచరిత
పెట్టరానిపాట్లఁ • బెట్టినవాఁడను
అంతకుఁడను ఘోర • హంతకుఁడను. 71

తే. సరళ నాకారణమ్మున • జాలిఁబడియె
భద్ర నాకతమునఁ జాల • బాధపడియె
శౌరి ననుఁబట్టి యింతక • ష్టమ్ము వడియె
నకటా! యిన్నిటికిమూల • మైతి నేను. 72

ఆ. అనుచుఁ బరితపించు • నాసార్వభౌముని
వంతఁ జూచి ధర్మ • పాలుఁ డంతఁ
గీడులోన మేలు • గీలించు పరమేశు
మఱచి యిట్లు మీరు • మాలుఁగఁదగునె. 73

తే. అనుచు నోదార్చె నంతట • నందఱరిగి
మాళవేంద్రుని నగరాన • మానవతుల
సరళ భద్రలరాకకై • చాలఁదమిని
నెదురు చూచుచునుండి రు • ర్వీశతిలక. 74

సీ. అక్కడఁ గొండొకనా • నొక్కదినమ్మునఁ
బురుషుఁ డొక్కఁడువచ్చి • సరళఁజూచి
యమ్మ! చొక్కపుసైఁడి • యంగిలమ్ములు రెండు
సార్వభౌముఁడు పంపె • నరగమిడుము
ననినలోఁ గలఁగియు • నామె ధైర్యమునూని
కమ్మయొప్పగనను • గలదె యనిన
విజయేంద్రుఁ డమ్మహా • వీరుఁ డిచ్చెను దీని
ననుచుఁ జేతనుబెట్టె • నతఁడు లేఖ

నంతహర్షలతయు ♦ నాభద్రిలరుదెంచి
కమ్మ యెవరువాసి ♦ రమ్మయనుచుఁ
దన్నుఁజేరి మిగులఁ ♦ దమితోడ నడిగిన
సరళ బిగ్గరగను ♦ జదివెనిట్లు. 75

తే. అమ్మ! సర్వేశుకరుణచే ♦ నమరెజయము
సార్వభౌముఁడు జనకుని ♦ సత్కరించె
నెల్లరము మీదురాకకై ♦ యెదురుచూచు
చున్నవారము. ఇదిపుత్రి ♦ విన్నపమ్మ. 76

కవిరాజవిరాజితము.

అనివినిపించిన ♦ నందఱు నీశ్వరు ♦ నప్పుడుచిత్తసరోజములన్
గనికొనియాడిరి ♦ గానముచేసిరి ♦ కాలమువుచ్చిరి ప్రార్థనలన్
ననలనుదాల్చిరి ♦ నవ్వులఁదేలిరి ♦ నవ్యఫలాళి భుజించివెసన్
మనములరంగను ♦ మాళవభూమికి ♦ మానినులేగఁ దొడంగిరటన్.

ఆ. భద్రిహర్షలతలు ♦ బాగుగానొకయంద
లమ్మనెక్కసరళ ♦ నెమ్మిమీఱ
నొక్కయందలమ్ము ♦ నెక్కెనుబోయలు
ననలఁబోలె మోచి ♦ కొనుచుఁజనిరి. 78

ఆ. కొంతసేపుభద్రిఁ ♦ గూడికూర్చుండును
గొంతసేపు సరళఁ ♦ గూడియుండు
నిట్లు హంసలతయు ♦ నిద్దఱకును హంస
మిడుచునుండెఁ గూర్మి ♦ నెడపదడప. 79

తే. హంసలత తన్నుఁ జేరిన ♦ యపుడుభద్రి
బాల! చూడవె యిదినీవు ♦ పడ్డచోటు
అదిగొ విజయేంద్రుఁ డప్పులి ♦ నట్టెచంపి
యాతఁడానిన్ను రక్షించి ♦ నట్టిచోటు. 80

ఆ. అనిన హర్షలతయు ♦ నామె వంకనుజూచి
నాదు జనకుకడను ♦ నన్నుఁగూర్చి
యద్దయాకరుండు ♦ హర్షంబు మీఱఁగాఁ
జెప్పియుండునేమొ ♦ చిత్రచరిత. 81

తే. అనిన నాభద్ర కోడలి ♦ నలరఁజూచి
యమ్మునినుఁగూర్చి యేమియు ♦ నతఁడెఱుఁగఁడు
గాన నెట్టులు దెలుపంగఁ ♦ గలఁడు చెపుమ
కాక యాతఁడు నిష్కామ ♦ కార్యపరుఁడు. 82

తే. అమ్మహాత్ముని సుగుణగ ♦ ణమ్ము లెన్న
నలవిగా దాతనికి సాటి ♦ యతఁడె జగతి
నన్న యెఱుఁగఁడు నీవిట ♦ నున్నమాట
యందలమ్ముల రెంటినే ♦ యంపియుంట. 83

ఆ. అనినహర్షలతకు ♦ నవ్విజయేంద్రుని
యందుఁజెప్పఁగాని ♦ యంతప్రేమ
మనసునందుఁ గలిగె ♦ మఱియది పొంగె నాఁ
గనులనుండి జాఱెఁ ♦ గంకణములు. 84

తే. అంతఁ దాహర్షలతవోయి ♦ యాసరళను
సరస సల్లాపములఁ దేల్చి ♦ చారుఫణితి
మాళవము చేరవగుటను ♦ మరలివచ్చి
పట్టరానట్టి తమితోడ ♦ భద్రఁజేరె. 85

తే. అన్న తన్నెట్లుచూచునో ♦ యనెడుభీతి
భద్రవెలవెలఁ బోయిన ♦ బాలచూచి
యత్తనినుఁగూర్చి మాతండ్రి ♦ యడలుచుండు
నీవుభయపడకమ్మ ని ♦ న్నెమ్మిఁగాంచు. 86

తే. అనుచునోదార్చుచుండఁ బూ ♦ ర్వాద్రి కడకు
నేఁడు వింతలలో వింత ♦ నెగడునంచుఁ
జూచువేడ్కను జను దెంచె ♦ సూర్యుఁడంతఁ
బల్లకులు రెండు పురములో ♦ పలికివచ్చె. 87

తే. సరళయుండిన పల్లకి ♦ సత్వరముగ
ధర్మపాలుని మేడకుఁ ♦ దరలిపోయె
హర్షలత భద్రియుండిన ♦ యందలమ్ము
నార్యభామిని సౌధరా ♦ జమును జేరె. 88

తే. ధర్మపాలుఁడు శౌరితోఁ ♦ దనయుతోడ
సరళరాక నిరీక్షించి ♦ సంభ్రమమున
మెట్లనరి నిల్చి యుండ నా ♦ మెలఁత మిన్న
పల్లకినిడిగ్గి యొలమితో ♦ భర్తఁగాంచి. 89

తే. కాళ్ళఁదానాశ్రి కన్నీటఁ ♦ గడుగుచుండ
ధర్మపాలుఁడు హర్షాశ్రు ♦ ధారచేత
నామె కభిషేకమొనరించి ♦ యలరుచుండి
ఆంతయును బ్రీతితోనెత్తి ♦ యిట్లుపలికె. 90

చ. పరమపతివ్రతాసరళ ♦ భవ్యచరిత్రవు నీవుపుత్రునిన్
నిరుపమ శౌర్యవంతునిగ ♦ నిర్మలధర్మపథానువర్తిఁగాఁ
గరమనురక్తిఁ జేసితివి ♦ కష్టములన్నిటి కోర్చిభర్తదా
శరణమొసంగి నట్టిసతి ♦ సర్వవిధంబులఁ బ్రోచిమించితో. 91

తే. అనినఁ బతిఁ జూచి సరళయో ♦ యమలచరిత
యినునికిరణాళి యెంతయు ♦ నిందునందుఁ
బ్రతిఫలించెడు కరణిస్వ ♦ భావముగను
బతిగుణమ్ములె సతియందుఁ ♦ బ్రతిఫలించు. 92

తే. అనియనంతరమునఁ దన ♦ యన్న కెరఁగి
యుచితరీతిని నుపకృతి ♦ నుగ్గడించెఁ
వినయుఁడెంతయు భక్తితోఁ ♦ దనకు మ్రొక్కఁ
బ్రకట కరుణాకటాక్షమా ♦ లికలఁదనిపె. 93

తే. అంతనందఱు భర్మహ ♦ ర్మ్యాగ్రమందుఁ
జేరిభగవంతు ననుపమ ♦ చిత్రమహిమ
లెంచిరెంతయు నెలమితో ♦ నెసఁగుచుండి
రిచట రారాజు భద్రకై ♦ రెంతయుఁదమి. 94

తే. మోసలను వేచియుండఁగా ♦ ముదముమీఱ
నందలముఁ దెచ్చిదించిరి ♦ యందునుండి
మించుమించినయట్టులు ♦ మెలఁతయొకతె
వచ్చితనమీఁదఁ బడుచువి ♦ భ్రమముఁగొలిపె. 95

తే. ఇంతలో భద్రతనకాళ్ళ ♦ కెరఁగినిలిచె
నట్లుతనమీఁదఁ బడినయా ♦ యన్నుమిన్న
నతఁడు చక్కఁగ నీక్షింప ♦ హర్షలతగ
నగపడిన మగ్నుఁడయ్యెమ ♦ హాద్భుతాబ్ధి. 96

తే. మాటిమాటికిఁ జూచును ♦ మాటలుడుగు
సత్యమో లేక యిది నాకు ♦ స్వప్నమొయను
వ్యాఘ్రముఖమునఁ బడినట్టి ♦ బాలయేడ
బ్రదికివచ్చుట యిదియేడ ♦ భ్రాంతియనును. 97

తే. ఇట్లుకొంత వితర్కించి ♦ యెదుటనున్న
హర్షలతఁజూచి నిజముగా ♦ హర్షలతవె
యనిన నాహర్షలతయనె ♦ జనకుఁగాంచి
యంతకంతకు నాశ్చర్య ♦ మతిశయిల్ల. 98

తే. హర్షలత నేను నాఁడు ని ♦ న్నడవిలోన
వదలి హయమెక్కి పోవుచో ♦ వ్యాఘ్రముఁ గని
బెదరి గుఱ్ఱము నను గడు ♦ వేగముగను
దూరముగఁ దీసికొనిపోయి ♦ త్రోసె నవని. 99

తే. మూర్ఛపోయితి నంతలోఁ ♦ బులి మహోగ్ర
గతిని గుఱ్ఱంబుపై దూఁకి ♦ గండుమీఱి
చంపి భక్షించుచుండెను ♦ జనక వినుము
మీఁదికత యత్త తెలుపును ♦ మీరు వినుఁడు. 100

తే. అనిన మందారుఁ డో భద్రి ♦ యాగ్రహంబు
నెల్ల విడనాడి మన్నించి ♦ యెలమితోడ
నింతయును నీకంతయు ♦ నెఱుకసేసి
మోదవార్నిధిలోపల ♦ ముంపవమ్మ. 101

తే. అనిన సాదరమున భద్రి ♦ యన్న వినుము
నీవు కినిసిన కతమున ♦ దేవదేవు
మహిమ యెంతయుఁ జూచెదు ♦ మహిమ నాకుఁ
దక్కెఁగావున మీకుఁ గృ ♦ తజ్ఞురాల. 102

ఉ. మీరలు ధర్మపాలు నటు ♦ మించి చెలఁగఁగాన నేను నా విధిన్
దూఱుచుఁ బొక్కుచున్న నను ♦ దుఃఖమునుండి తరింపఁజేయఁగాఁ
గూరిమి మాళవేంద్రుసతి ♦ గొబ్బున నాకభయంబు నిచ్చి తా
ధీరతఁ బుత్త్రితోడ నను ♦ దీనను దోకొనిపోయి కానలోన్. 103

క. హారావళి గిరిపై మను
ధారాళంబైన కరుణఁ ♦ దద్దయుఁ బ్రోచెన్
ధీరుగ రణశూరునిగను
దారునిగాఁ జేసెఁ దనయు ♦ ధర్మాత్మునిగాన్. 104

క. తనయన్న శౌరిసాయముఁ
గని మీఁపైఁ గవిసి జయుముఁ ♦ గాంచి తన పతిన్
గొనిరమ్మని విజయేంద్రునిఁ
దన తనయుని నంపె నతఁడు ♦ ధైర్యోద్ధతుఁడై. 105

క. చని గిరి దిగి కాననమునఁ
గని గుఱ్ఱముఁ దినెడు పులిని ♦ ఖండించి వడిన్
గనుఁగొనె నచ్చెరువందిన
మనమున మూర్ఛిల్లినట్టి ♦ మన హర్షలతన్. 106

ఆ. అంత మరలి జనని ♦ కంతయుఁ దెల్పిన
నతనివెంట వచ్చి ♦ హర్షలతను
సరళ దేర్చి కాచె ♦ సాధ్వీశిరోమణి
యామె సుగుణగణము ♦ లేమిచెపుదు. 107

తే. మీఁదివృత్తాంత మెల్లను ♦ మీకదొఱుక
యనుచుఁ దెల్పిన మందారుఁ ♦ డలరి యలరి
యమలభద్రను దాఁగొని ♦ యాడియాడి
నెమ్మితో హర్షలత తల ♦ నిమిరి నిమిరి. 108

చ. తనపరువేమి చూడక యు ♦ దారత మాళవపాలు పాలికిన్
జని సరళాసతీమణికిఁ ♦ జక్కఁగఁ జాఁగిలి మ్రొక్కి సాధ్విరో
నిను నుతియింప నేరుతునె ♦ నేరములెల్ల క్షమింపవమ్మ నా
యనుజతనూజలన్ మనిచి ♦ నట్టి కృపామృతవార్ధి వమ్మరో.

క. అను సార్వభౌముఁ గనుఁగొని
యనఘా నీ విట్టు మమ్ము ♦ నగ్గింపంగాఁ
జనునే పరమేశ్వరు కృప
మనయందఱపైనఁ గురియ ♦ మనుదుముగాదే. 110

క. అని సరళపలుకు నాతఁడు
గనుఁగొని విజయేంద్రు వంకఁ ♦ గారుణ్యనిధీ
నిను నేమని పొగడుదు నా
తనయకుఁ బ్రాణంబు నిడిన ♦ దాత విధాతా. 111

ఆ. అనినఁ దెల్లపోయి ♦ యవ్విజయేంద్రుఁడు
సార్వభౌముఁజూచి ♦ సత్యముగను
నేను గావలేదు ♦ నీపుత్రి నెవ్వఁడు
నూరకేల నన్ను ♦ నుగ్గడింప. 112

ఆ. అనినఁ దనయుఁజూచి ♦ యాసరళాదేవి
నాఁడు పులినిఁజంపి ♦ నాకునీవు
మూర్ఛమున్నినట్టి ♦ పొలఁతిఁజూపితిగద
యామె యితని సుతర ♦ హర్షలతర. 113

ఆ. అనినఁ దల్లిపలుకు ♦ లాలించివిజయేంద్రుఁ
డూరకుండెనంత ♦ నుచితరీతి
ధర్మపాలునరసి ♦ దయశౌరిఁగన్గొని
చక్రవర్తిమరలె ♦ సౌధమునకు. 114

ఆ. అంతభద్రవచ్చి ♦ యన్నను దాఁజూడ
నెంతచిత్రమమ్మ ♦ యీసుసుహేము
యనుచు దేవుఁదలఁచి ♦ యాసార్వభౌముండు
భద్రకిట్టులనియె ♦ భవ్యఫణితి. 115

ఆ. తల్లిపూజ్యురాలు ♦ తండ్రియు ధన్యుండు
ఎల్లసుగుణములకు ♦ నిల్లుఁబోలి
యలరుచుండు పుత్రుఁ ♦ డవ్విజయేంద్రుఁడు
వీరిచుట్టఱికము ♦ విజయకరము. 116

తే. హర్షలత విజయేంద్రుని ♦ హర్షమతిని
దనకుఁ బ్రాణంబొసంగిన ♦ ధన్యయశుని
దేవి యగుటకు నొప్పునే ♦ తెలుపుమనిన
నన్న! యతఁడన్నఁ బ్రాణమ్ము ♦ హర్షలతకు. 117

తే. అనుచు భద్ర యోజింగింప ♦ నాత్మ నలరి
సచివు రణధీరుఁ బిలిచి యా ♦ సఖుఁడ పోయి
కనుఁగొనుము ధర్మపాలునిఁ ♦ గలసి మెలసి
వేడ్కఁ గలదేమొ నాతోడ ♦ వియ్యమంద. 118

తే. అనుచు మందారుఁ డంపిన ♦ నయ్యమాత్యుఁ
డేగి మాళవభూపతి ♦ నేకతమునఁ
గలసి సంగతులన్నియుఁ ♦ దెలుప నతఁడు
సతిసుతులఁ గాంచి యోజించి ♦ సమ్మతించె. 119

సీ. ఆవార్త చెవిసోఁక ♦ నా సార్వభౌముండు
హర్షమ్ముతోఁ బొంగి ♦ యతులగతుల
నగరంబుఁ గైసేసి ♦ నరనాథు లందఱ
రప్పించి విడుదుల ♦ నొప్పునుంచి
శృంగారలక్ష్మి వ ♦ సించు మందరమునఁ
బెండ్లిమండపమును ♦ వింతఁ గూర్చి
వివిధ వాద్యమ్ములు ♦ విమల స్వనమ్ముల
వీనులవిందుగా ♦ వింపఁ జేసి
హర్షలత హర్షలతయైన ♦ నలరునట్లు
మణిమయాభరణమ్ముల ♦ మహిమ గొలిపి
భద్రి తనకెంతయును సాయ ♦ పడుచునుండ
జనుల నందఱ నానంద ♦ జలధిఁ దేల్చె. 120

తే. అంతయును సిద్ధమని తెల్పు • నదురువేట్లు
పేళ్లు భేరీరవంబులు • లీలమ్రోయ
సర్వభూషణములఁ దాల్చి • సంభ్రమించి
ప్రీతిఁ దలిదండ్రులకు మ్రొక్కి • పెండ్లికొడుకు. 121

సీ. కుంజరమ్ముల నెక్కి • కూర్మితో నిరువంకఁ
దండ్రియు శౌరియుఁ • దరలిరాఁగఁ
బైఁడియందల మెక్కి • పరమసంతోషానఁ
బూజ్యురాలౌ మాత • పొల్చిరాఁగ
నాశ్వికుల్ వెనుముందు • నత్యంత భక్తితో
నంగరక్షకులయి • యలరిరాఁగఁ
బూర్ణచంద్రుఁడు నింగిఁ • బొంగి తఱిఁ జూడఁగా
బ్రజలు వేడుక తోడ • బలసిరాఁగ
భద్రకరిమీఁద మణిమయ • ప్రభలనీను
పసిఁడియంబారి పైనుత్స • వమున వెడలి
వైభవమ్మున శ్రీసార్వ • భౌము గృహము
వచ్చిచేరెను మంగళ • వాద్యమొలయ. 122

ఆ. అంతఁ జక్రవర్తి • యవ్విజయేంద్రుని
సంభ్రమమునఁ దెచ్చి • చారుమండ
పమునఁ జేర్చె నంత • భవ్యతేజముతోడ
హర్షలతయు వచ్చి • యమలభక్తి. 123

తే. కరుణఁ గాంచిన విజయేంద్రు • చరణములను
జారువీక్షణపుష్పమం • జరుల చేతఁ
బూజలొనరించి యొనరించి • పూర్ణమైన
తనకృతజ్ఞతఁ జూపుచుఁ • దనరుచుండె. 124

సీ. అప్పుడాచార్యుఁడ • య్యాందజి హృదయానఁ
పరమేశ్వరుని భక్తిఁ • బాదుకొల్ప
ధ్రువతారఁ బోలుచు • ధ్రువముగా గార్హస్థ్య
ధర్మమ్ము లోపలఁ • దనరుఁడంచు
నావసిష్ఠుని తోడి • యా యిరుంధతిమించి
యన్యోన్యమును బ్రీతి • నలరుఁడనుచు
నెల్లరుదీవించి • యొలమితోఁ బువ్వులు
జల్లనఁ దమమీఁదఁ • జల్లుచుండఁ
వధువువరుఁడును భగవంతు • భక్తిఁదలఁచి
దృఢతరంబగుమతినిఁ బ్ర • తిజ్ఞ సలిపి
పాణిపీడనమును సప్త • పదిని జరపి
పెద్దలకు మ్రొక్కి పొల్చిరి • పేరములను. 125

ఉ. అప్పుడు రాజులందఱును • హర్షముతోఁదను జూచుచుండఁగాఁ
జప్పున రాజరాజుతన • చారుకిరీటముఁ దీసి ప్రీతితో
నొప్పుగ నల్లుశీర్షమున • నూర్జితరీతినిఁ జక్రవర్తివై
యొప్పుమటంచుఁ బెట్టెఁదనఁ • యోగ్యత నందఱు మెచ్చునట్లుగాన్

ఆ. అంతఁ గుసుమవర్ష • మంతటఁ గురిసెను
విజయభేరి మ్రోసి • వేడ్కఁ గొలిపె
జనులు నలుపునట్టి • జయజయనాదముల్
కొలఁదిమీఱె భద్ర • కోర్కెదీరె. 127

తే. హర్షలత విజయేంద్రుల • హర్నిశంబు
నేక హృదయంబుతోఁ బర • మేశుఁ గొల్చి
ప్రజలసౌఖ్యాబ్ధిఁ దేల్చుచుఁ • బ్రబలుచుండి
శుభము లెల్లను బడసిరి • సూర్యభూప. 128

తే. ధర్మపాలుఁడ వీవు నీ ♦ ధర్మపత్ని
యెన్న సరళయె యవ్విజ ♦ యేంద్రుఁడనఁగ
నీసుపుత్త్రుండు గావున ♦ నిఖిలశుభము
లిచ్చి ప్రోచుత మిముఁ బర ♦ మేశ్వరుండు. 129

మాలిని.

సురుచిరగుణమూర్తీ ♦ శుద్ధమార్గప్రవర్తీ
విరతపరిజనార్తీ ♦ విద్వదానందమూర్తీ
అరితతిసమవర్తీ ♦ హర్షరాజానువర్తీ
పరమధవళకీర్తీ ♦ భక్తిసౌధాగ్రవర్తీ. 130

గద్య.

ఇది శ్రీ పరమేశ్వరకరుణాకలితలలితకవితాకలిత శ్రీ రామల
క్ష్మాంబా బుచ్చివేంకయామాత్యతనూజాత సకలసజ్జనవిధేయ
ఆదిపూడి సోమనాథనామధేయ ప్రణీతంబయిన శ్రీ
విజయేంద్రవిజయంబను సుప్రబంధంబునందు
సర్వంబును జతుర్థాశ్వాసము
సంపూర్ణము.

Sujanaranjani Printing Works, Cocanada.